

AUTOGESTIUNEA ECONOMICO-FINANCIARĂ A ÎNTRERINDERII

TRĂSĂTURI CARACTERISTICE — CONCEPT — PRACTICĂ

Una din problemele a cărei cercetare și elaborare teoretică a deschis un capitol nou în știința economică românească și a cărei aplicare a marcat începutul unei etape noi în desfășurarea procesului reproducției socialiste lărgite, în funcționarea și dezvoltarea complexului economico-financiar este, în mod neîndoielnic, **noul mecanism economico-financiar**.

Atât capitolul deschis în știință, cât și etapa inaugurată întind departe de a fi încheiate. **Sarcina majoră** a prezentului și a viitorului constă, pe **plan gnoseologic**, în continuarea cercetării și aprofundării noului mecanism economico-financiar și în elaborarea modalităților de perfecționare a lui, iar pe **plan practic** în aplicarea consecventă și perfecționarea în fapt a acestui mecanism, în concordanță cu acțiunea legilor obiective, cu condițiile în care ele acționează și se manifestă, cu nivelul de cunoaștere veridică a lor și cu posibilitățile de folosire a acțiunii legilor obiective de către societate, în interesul societății. „În cincinalul 1981—1985 — se precizează în Directivele celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român — se va pune un accent sporit pe creșterea eficienței economice în toate ramurile economiei naționale, pe perfecționarea funcționării noului mecanism economico-financiar, întregul și generalizat în actualul cincinal, pe aprofundarea laturilor calitative ale întregii activități economico-sociale, utilizarea cu maximum de randament a resurselor societății”¹.

Unul din resorturile principale, unul din subsistemele importante ale mecanismului economico-financiar este **autogestiuinea economico-financiară a unităților economice și teritoriale-administrative**. Autogestiuinea economico-financiară este o realitate deosebit de complexă. Cunoașterea veridică a ei presupune **descifrarea conceptului** prin dezvoltarea conținutului social-economic și a principalelor sale trăsături, elucidarea cauzelor obiective care generează autogestiuinea, a formelor în care ea se realizează, a legăturilor reciproce dintre aceste forme, a pirghiilor prin intermediul cărora funcționează și se realizează, precum și a locului pe care îl ocupă și a rolului pe care îl îndeplinește în procesul de ansamblu al reproducției sociale, în mecanismul macroeconomic, în procesul creșterii și dezvoltării complexului economic național.

CONȚINUTUL CONCEPTUAL ȘI MODUL DE ABORDARE A ÎNTRERINDERII SOCIALISTE

Punctul metodologic și logic de pornire în studierea autogestiuinei economico-financiare îl constituie **întreprinderea socialistă**, deoarece obiectul cercetării este autogestiuinea economico-financiară a acestui **subiect și agent** al vieții economice — **întreprinderea**. Primele întrebări care așteaptă răspuns pentru a putea elucida problemele autogestiuinei economico-financiare ale întreprinderilor pot fi formulate astfel: Ce este întreprinderea socialistă în general, cea de stat, în cazul nostru, în special? Care sînt principalele lor trăsături? În ce constă rolul lor și care sînt principalele funcții pe care le îndeplinesc?

După ce aceste probleme sînt clarificate, se poate înainta și extinde aria cercetării, prin studierea **modului** în care întreprinderile socialiste funcționează, dezvăluind **mechanismul** prin care întreprinderile își îndeplinesc rolul, reproducindu-se pe scară lărgită și contribuind, astfel, la creșterea și dezvoltarea complexului economic național și la accentuarea vigurozității acestuia.

Ce este, deci, întreprinderea? Autorii Dicționarului de economie politică definesc întreprinderea ca fiind o „unitate de bază a economiei naționale, în care se desfășoară activitatea economico-socială. Întreprinderea reunește diferite laturi și grupe de activități, constituind o unitate tehnico-productivă și economică, organizatoric-administrativă și socială, care îi conferă autonomie funcțională, un anumit loc în diviziunea socială a muncii și un anumit mod de organizare a relațiilor pe verticală și pe orizontală în cadrul economiei naționale”². Autorii lucrării „Organizarea și planificarea unităților industriale” apreciază că întreprinderea este un sistem socio-economic dinamic, complex, probabilistic, deschis, stabil, autoreglabil și autoorganizabil³. M. Dumitrescu susține că întreprinderea industrială „este o unitate economică autonomă, o verigă de bază a sistemului industriei naționale, al cărei principal scop este de a fabrica produse sau a realiza servicii sau prestații care să răspundă unor nevoi ale pieței interne și externe”⁴. După părerea sa, „întreprinderea industrială socialistă este caracterizată prin **unitatea tehnico-productivă, organizatorică și economică**”⁵. Philippe de Woot scrie că „întreprinderea este, prin excelență, un

agent de creștere și de progres; vitalitatea sa și dinamismul său determină prosperitatea generală; creativitatea sa generează progresul tehnic și toate promisiunile lui⁶. După părerea altor autori, întreprinderea reprezintă „un organism financiar independent, care își propune să producă diferite bunuri și servicii pentru piață”. „În sensul său cel mai general, întreprinderea este — după opinia lui Thomas Suavet — o organizație care constituie o unitate economică destinată pentru producția, schimbul sau circulația de bunuri sau de servicii”⁷. V. F. Klepicov scrie că „orice întreprindere contemporană reprezintă cooperarea în muncă, întemeiată pe producția mașinistă”⁸, iar **întreprinderea socialistă** reprezintă „un colectiv de producție al lucrătorilor liberi de exploatare, întemeiat pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, care se caracterizează prin relații de colaborare tovarășească și ajutor reciproc în procesul dezvoltării și perfecționării planice a producției”¹⁰.

Definițiile citate pun în lumină un șir de atribute esențiale ale întreprinderii; în concordanță cu realitatea, ele evidențiază că întreprinderea reprezintă un **subsistem economico-social, un microsystem economico-social elementar, o unitate de bază a economiei naționale, tehnico-productivă și economică, organizatoric-administrativă și socială**.

Intrucât întreprinderea reprezintă o **realitate** deosebit de complexă, ea poate fi studiată și, deci, și definită din mai multe unghiuri de vedere. După părerea noastră, întreprinderea, indiferent de orînduirea socială în care există, poate și trebuie să fie studiată cel puțin sub 3 aspecte, și anume: a) ca mod de existență, funcționare și dezvoltare a forțelor productive; b) ca întrupare a unui anumit sistem (tip și formă) de relații economico-sociale și c) ca obiect al conducerii.

1. Într-adevăr, așa cum atestă realitatea, întreprinderea reprezintă un **mod istoricește determinat de existență, funcționare și evoluție a forțelor productive**, un complex de mijloace de muncă, obiecte ale muncii și forță de muncă, constituit pe baza diviziunii muncii. Funcționarea sa normală, presupune existența unei concordante riguroase, cantitative și calitative, între forța de muncă și mijloacele de producție, precum și un gen determinat de cooperare în muncă. De aceea, întreprinderea constituie un complex tehnologic, amplasat într-un anumit spațiu teritorial, în cadrul căruia se desfășoară raportul dintre om și natură, mai concret, acțiunea omului asupra substanței și forței naturii. Din acest punct de vedere, întreprinderea reprezintă **producătorul colectiv, o unitate, o verigă tehnico-productivă autonomă, un microsystem, un complex tehnologic autonom și independent**. Autonomia și independența tehnico-productivă a întreprinderii își găsește expresia în și este determinată de **specializarea ei ca unitate dialectică a mijloacelor de muncă, obiectelor muncii și forței de muncă de un anumit gen, profil și calificare și a activității concrete desfășurate**.

2. Întreprinderea este, în același timp, o **unitate economică, un microsystem de relații economice**. Știința a demonstrat demult că principala forță productivă a societății — producătorii bunurilor materiale — pot acționa asupra naturii și forțelor ei numai dacă se unesc cu mijloacele de producție și numai dacă **cooperează** unii cu alții într-un anumit fel și fac între ei **schimb de activități**. „În producție — scria Karl Marx — oamenii vin în contact nu numai cu natura. Pentru a produce, ei intră în legătură și relații între ei și numai în cadrul acestor legături și relații sociale are loc contactul lor cu natura, are loc producția”¹¹. Aceste relații economice se stabilesc între oameni în timpul acțiunii lor asupra naturii, în procesul de producție, ale cărui sedii și cadru de desfășurare îl constituie, înainte de toate, întreprinderea, deoarece aici, în cadrul ei, are loc unirea forței de muncă cu mijloacele de producție. Așa cum a demonstrat Karl Marx, „oricare ar fi formele sociale ale producției, muncitorii și mijloacele de producție rămân întotdeauna factorii ei. Dar **separati unii de alții, atît muncitorii, cit și mijloacele de producție, sînt numai în mod potențial factorii producției**. Pentru ca, în general, producția să aibă loc, acești factorii

trebuie uniți. Modul deosebit în care se produce această unire distinge diferitele epoci economice ale structurilor societății”¹².

Punctul de plecare al producției capitaliste este **scăderea** muncitorilor de mijloacele de producție, care sunt concentrate în mîna capitalistului. Unirea forței de muncă cu mijloacele de producție în **întreprinderea capitalistă** are loc prin — **vînzarea-cumpărarea forței de muncă**, devenind în mod obiectiv marfă. Aici mijloacele de producție și forța de muncă sînt forme de existență ale valorii — capital avansat — capital constant și capital variabil. Mijloacele de muncă sînt capital, pentru că servesc la **plătirea** forței de muncă, aceasta din urmă fiind muncă în mîna vînzătorilor, devine capital în mîna cumpărătorului. Produsul muncii aparține nu producătorului necăscut, ci proprietarului mijloacelor de producție — capitalistului și forma sa social-economică de existență este **capitalul-marfă**, care conține, pe lîngă valoarea mijloacelor de producție consumate, și valoarea creată în timpul muncii necesare și **plusvaloarea** creată în timpul de surplus muncă. În întreprinderea capitalistă relațiile dintre capitalist și muncitorul salariat sînt relații de dominație, de **punere și exploatare**.

Spre deosebire de aceasta, **întreprinderea socialistă** este centreată pe mijloace de producție ce reprezintă proprietatea socialistă a întregului popor sau proprietatea cooperatistă. Așa cum atestă realitatea, socialismul a socializat cea mai mare parte a producției, mijloacelor de producție și muncii la scara întregii societăți. Ca urmare, **societatea** privată în ansamblul său, a devenit **subiect și agent** mijlocit al vieții economico-sociale. Explicația se află în faptul că societatea este **proprietarul** principalei mase de mijloacele de producție, a celei mai mari părți din avuția socială. Aici producția socială, reproducția socialistă este **subordonată scopului** nemijlocit și fundamental al satisfacerii cît mai depline a trebuințelor materiale și spirituale ale tuturor membrilor societății, dezvoltării și afirmării multilaterale a fiecăruia dintre ei. Acesta este și **interesul economic fundamental** al tuturor membrilor societății și al societății, în ansamblul ei. Caracterul **național-societal** al proprietății întregului popor și al socializării producției generează **necesitatea obiectivă a conducerii de către societatea, a autoconducerii** întregii economii naționale și a vieții economico-sociale.

Forțele naționale productive ale societății constituie **obiectul** proprietății întregului popor. În funcționarea sa normală, ele se **autonomizează**, însă, în virtutea diviziunii sociale a muncii, a caracterului și nivelului lor de dezvoltare. Acesta înseamnă că proprietatea socialistă a întregului popor se autonomizează și ea în procesul de valorificare, de producție socialistă lărgită. În mișcarea lor economică mijloacele de producție îmbracă forma fondurilor în producătorilor, care, în funcție de fiecare stadiu al mișcării, îmbracă succesiv, în general, forma bănească a fondurilor productive (fixe și circulante) și forma marfă. Unirea forței de muncă și a mijloacelor de producție are loc în cadrul întreprinderii, dar nu prin cumpărarea-vînzarea forței de muncă. Aceasta a încetat să mai fie marfă; mai mare parte a avuției naționale constituie, așa cum am spus, **bunul comun al întregului popor**, fiecare membru al societății este coproprietarul acestor bunuri; membrii societății sînt, în același timp, **producători asociați** în întreprinderile economice de producție. Unirea cu mijloacele de producție și includerea fiecărui om în muncă în colectivul de producție se realizează **în mod planificat, pe baza recompensării echivalente după muncă** (tribuirea după muncă).

În procesul de reproducție oamenii intră unii cu alții într-o multitudine de relații economice în toate momentele acesteia. De aceea, întreprinderea socialistă constituie o formă istoricește determinată de cooperare în muncă, **colectiv socialist de producție**, alcătuit din oameni liberi de exploatare, un subsistem de relații economice și nu numai „o colectivitate de oameni”, „o grupă de oameni care lucrează cu regularitate în comun, în anumite locuri și un anumit interval de timp, așa cum se încearcă unii să definească întreprinderea, cu intenția de a nu dezvălui o

ținutul său social-economic și legitățile care îi guvernează evoluția. Tocmai acest adevăr îl avea în vedere Karl Marx atunci când scria că „fabrica modernă, care se bazează pe folosirea mașinilor, este un raport social de producție, o categorie economică”¹³.

3. Reprezentînd un mod determinat de existență și funcționare a forțelor productive și un subsistem de relații economice istoricește determinate, întreprinderea încorporează în sine și legăturile organice dintre forțele productive și relațiile economice și, ca **unitate dialectică** a lor, ea constituie o **unitate socială de producție de bază, veriga primară** a complexului economic național, celula organismului economico-social. Întreprinderea socialistă de producție reprezintă o asemenea **unitate, verigă și celulă** deoarece ea realizează și în cadrul ei se realizează **unirea reală** a forței de muncă cu mijloacele de producție; ea constituie unitatea care creează cea mai mare parte a produselor, în cadrul ei se desfășoară producția propriu-zisă; aici are loc și prima repartizare a valorii și a produsului creat; aici se formează cea mai mare parte a veniturilor primare. Tot în cadrul întreprinderilor se realizează prima comensurare a eforturilor și efectelor, a cheltuielilor și rezultatelor. Vitalitatea întreprinderilor, în ansamblul lor, determină vitalitatea întregii economii naționale, a organismului economico-social.

4. Relațiile sociale ce se statornicesc în cadrul întreprinderii nu sînt numai relații economice, deși acestea sînt hotărîtoare și determinante, ci și relații politice, juridice, ideologice, culturale, sociale în general. De aceea, întreprinderea constituie, după părerea noastră, o **unitate socială** în sensul larg al termenului, un **sistem de relații sociale, o verigă a întregii formațiuni economico-sociale**. Colectivul oricărei întreprinderi socialiste este, în același timp, un colectiv de muncă, un colectiv de producție și un **colectiv economico-social**.

5. Reprezentînd un mod istoricește determinat de existență, funcționare și dezvoltare a forțelor productive, decl. o unitate tehnico-productivă, o unitate economică și o unitate de producție, întreprinderea socialistă se caracterizează printr-o anumită **autonomie și independență tehnico-productivă și economică**. Așa cum s-a mai menționat, **independența tehnico-productivă** își găsește expresia în **specializarea** întreprinderilor în realizarea anumitor valori de întrebuintare, prestarea anumitor servicii productive sau executarea anumitor lucrări, deci întreprinderile sînt **verigi ale diviziunii sociale a muncii**. Această autonomie tehnico-productivă reprezintă **premișa materială a autonomiei și independenței lor economice**, care are, desigur, atribute distincte în sectorul socialist de stat și în cel cooperatist.

După cum se cunoaște, întreprinderile socialiste de stat administrează și valorifică părți din averea națională nu există, nu funcționează și nu se realizează din punct de vedere economic ca un singur bloc nediferențiat, într-o singură întreprindere națională. În procesul mișcării, al reproducției sale lărgite, ea se **autonomizează** și intră în circuitul economic sub forma **patrimoniului** întreprinderilor socialiste, al centralelor și al altor unități asimilate lor. Întreprinderea socialistă de stat constituie o parte a proprietății întregului popor, aparține întregului popor. Relațiile de proprietate se manifestă, însă, concret, prin **formele sociale de posesiune, folosire și dispoziție**. Mijloacele de producție bun al întregului popor se află în **posesiunea și folosirea** întreprinderilor socialiste. Relațiile economice de posesiune și de folosință constituie, după părerea noastră, **conținutul principal al autonomiei și independenței economice a întreprinderii și care conferă întreprinderii calitatea de subsistem socio-economic autoreglabil, autoorganizabil și autocondus**. Autonomia și independența economică a întreprinderii nu au, însă, un caracter absolut, ci numai **relativ**. Specificul autonomiei și independenței economice a întreprinderii socialiste de stat își găsește expresia în următoarele:

a. autonomizarea întreprinderilor are loc în cadrul proprietății întregului popor și în condițiile **menținerii și consolidării unității** întregii economii naționale;

b. întreprinderile socialiste de stat sînt autonome nu față de societate, în ansamblul ei, față de economia națională, **ci numai unele față de altele**;

c. autonomia economică are loc pe temeiul accentuării interdependențelor izvorite din adîncirea specializării și cooperării, a concentrării și combinării producției materiale.

ROLUL ȘI FUNCȚIILE ÎNTEPRINDERII SOCIALISTE

Întreprinderea socialistă, ca unitate de bază a economiei naționale, „are rolul de a gospodări cu maximum de eficiență mijloacele materiale și bănești, asigurînd îndeplinirea ritmică și integrală a sarcinilor stabilite prin plan, realizarea unor produse de calitate superioară, în condiții de eficiență economică sporită”¹⁴. Realizarea acestui rol are loc prin îndeplinirea de către fiecare întreprindere a unui **șir de funcții**. Problema funcțiilor pe care le îndeplinește o întreprindere continuă să suscite atenția cercetătorilor, specialiștii susținînd puncte de vedere diferite. De o recunoaștere mai largă se bucură punctul de vedere care susține că întreprinderea îndeplinește următoarele funcții: 1. funcția de cercetare-dezvoltare; 2. funcția de producție; 3. funcția comercială; 4. funcția financiar-contabilă; 5. funcția de personal.

Funcția de cercetare-dezvoltare. În condițiile actualei revoluții științifice și tehnice, procesul de producție devine într-o măsură tot mai mare un proces de aplicare tehnologică a științei. Știința se află și la baza conducerii și organizării activității întreprinderii. Ca urmare, cercetarea științifică a devenit un factor **endogen** al producției, o funcție a producției materiale. Cu ajutorul științei, se asigură studiarea trebuințelor societății, a cererii de diferite produse, se planifică, pe termen scurt, mediu și lung, activitatea și evoluția întreprinderii. Aceasta impune cu necesitate ca fiecare întreprindere să studieze permanent tendințele principale ale evoluției tehnicii și tehnologiei în ramura din care face parte, cerințele și exigențele pieței. Cercetarea științifică trebuie să devanseze producția propriu-zisă. În felul acesta, cercetarea științifică apare ca un moment, ca o fază a procesului de reproducție socialistă lărgită, atât la macroscară, la scara ramurii și a economiei naționale, cît și la microscară, la nivelul întreprinderii socialiste, al centralei și al celorlalte unități economice esimate lor. Proiectul Programului-directivă de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000 pornește de la „necesitatea ca cercetarea să devanseze cu cel puțin 5 ani activitatea economică, oferind soluții noi pentru diferite domenii de activitate cu cîțiva ani înainte”¹⁵.

Funcția de producție. Așa cum am mai spus, o întreprindere care produce valori materiale de întrebuintare reprezintă o unitate tehnico-productivă, economică și de producție. De aceea, conținutul principal al acestei funcții îl constituie **producția propriu-zisă**. Această funcție cuprinde, înainte de toate, următoarele atribuții: programarea și lansarea în producție, transformarea obiectelor muncii în produse finite, întreținerea și reparația instalațiilor, mașinilor și clădirilor, modernizarea utilajelor, exploatarea rațională a instalațiilor și agregatelor energetice, transportul și manipularea materiei prime, semifabricatelor, produselor pe parcursul procesului de fabricație, asigurarea condițiilor pentru securitatea și igiena muncii, recuperarea materiilor și materialelor și a energiei, crearea condițiilor pentru re folosirea lor, precum și pentru folosirea deșeurilor etc. Prin urmare, **funcția de producție** cuprinde totalitatea actelor în care se exprimă acțiunea transformatoare a omului asupra substanței și forțelor naturii, totalitatea actelor de confecționare a valorilor materiale de întrebuintare și efectuare a serviciilor, procesul complex de transformare a obiectelor muncii, cu ajutorul mijloacelor de muncă, în bunuri materiale necesare.

În condițiile actualei revoluții științifice și tehnice, procesul de producție devine într-o măsură tot mai mare un proces de aplicare tehnologică a științei, un proces științific, funcția de producție se împletește tot mai organic cu

funcția de cercetare-dezvoltare. În fapt, noi credem că aplicarea rezultatelor cercetării în producția materială constituie un moment intern al funcției de producție.

Funcția comercială. Așa cum atestă realitatea, stadiul socialist de dezvoltare a formațiunii economico-sociale comuniste se caracterizează prin existența producției de mărfuri și a banilor, prin acțiunea legii valorii și a celorlalte legi care guvernează producția și circulația socialistă de mărfuri și prin funcționarea pirghiilor valorice. Ca urmare, fondurile întreprinderii socialiste de producție îmbracă, în mișcarea lor, forma de bani-marfă. De aceea, întreprinderea, ca verigă celulară a complexului economic-național socialist, a organismului economic național, trebuie, în mod obiectiv necesar, să îndeplinească o **funcție comercială. Conținutul principal** al acestei funcții își găsește expresia în **actele de aprovizionare tehnico-materială** a întreprinderii și de **desfacere** (de realizare valorică) a produselor confecționate sau a serviciilor ce dau conținut activității unității respective. Aceasta înseamnă că factorii, organele autoconducerii întreprinderilor au datoria firească să se ocupe de și să asigure aprovizionarea tehnico-materială, să stabilească din timp necesarul de mașini, utilaje și piese de schimb, materii prime și materiale, combustibil și energie necesare îndeplinirii ritmice a prevederilor de plan, să încheie contractele de aprovizionare a întreprinderii în perioada optimă și să facă toate demersurile pentru asigurarea mărfurilor importate din străinătate, să preîntâmpine formarea de stocuri supranormative, care sustrag valorile materiale din circuitul economic și împiedică sau încetinesc valorificarea lor în interesul societății și al unităților respective, să efectueze recepția și să asigure transportul și depozitarea tuturor mijloacelor de producție și a produselor. Prin aprovizionarea tehnico-materială fondurile întreprinderii parcurg, de fapt, **primul stadiu al circuitului lor**, în care se transformă în fonduri productive, pentru a efectua cel de-al doilea stadiu — stadiul producției — unde îmbracă forma fondurilor fixe și circulante.

Produsele create de întreprinderi sint destinate, în totalitate sau în majoritatea lor covârșitoare, pieței interne sau externe. De aceea, funcția comercială a întreprinderii cuprinde și **desfacerea, comercializarea** mărfurilor produse. În acest scop, întreprinderile trebuie să participe tot mai mult și eficient la prospectarea pieței interne și internaționale, să încheie contractele pentru desfacerea mărfurilor, asigurându-se întreg portofoliul de comenzi necesare, să asigure reclama și prezentarea mărfurilor proprii și livrarea la timp a tuturor mărfurilor.

Subliniind **importanța** funcției comerciale, Henri Fayol susținea, la timpul său, că a ști să cumperi și să vinzi este tot atât de important ca și a ști să fabrici bine. Prin această cunoscutul specialist în materie de conducere, administrare a unităților pune în lumină importanța științei și artei funcției comerciale. Socialismul **dă dimensiuni calitative noi** funcțiilor întreprinderilor și, nu în ultimă instanță, funcției lor comerciale. Pentru ilustrare, menționăm că accentuarea afirmării revoluției științifice și tehnice, accelerarea ritmului de creștere cantitativă și de schimbare calitativă și structurală a trebuințelor membrilor societății, subordonarea producției sociale scopului fundamental al satisfacerii cât mai depline a trebuințelor materiale și spirituale ale membrilor societății, aplicarea noului mecanism economic, ridicarea nivelului calitativ al planificării producției și circulației de mărfuri au determinat și determină cu necesitate obiectivă creșterea rolului funcției comerciale a întreprinderii. Prin natura sa, socialismul exclude „producția de dragul producției”. Aici, cunoașterea cât mai temeinică a trebuințelor membrilor societății, a volumului și structurii cererii pieței reprezintă **punctul de plecare** în organizarea și desfășurarea producției și circulației de mărfuri. De aceea, funcția comercială este organic și indestructibil legată de funcția de producție.

Funcția financiar-contabilă. Conducerea și organizarea științifică a producției materiale impune cu necesitate obiectivă creșterea **rolului evidenței științifice rigurose exacte** a mișcării fondurilor cu care este înzestrată întreprinderea

și a activității pe care aceasta o desfășoară. Evidența se realizează atât în formă natural-materială, cât și în formă bănească, deoarece, așa cum se știe, în condițiile în care produsul muncii îmbracă forma bănească, activitatea economică se concentrează în expresie financiară, bănească. Mai mult decât atât, fiecare întreprindere trebuie să-și organizeze astfel activitatea încât aceasta să fie **rentabilă**, iar întreprinderea să se **poată autofinanța**. „Concepția după care una din laturile superiorității economiei socialiste ar fi faptul că aceasta își poate permite să finanțeze timp îndelungat producții nerentabile contravine în mod flagrant cerințelor dezvoltării noi orînduiri, este expresia unei viziuni economice rudimentare. Încălcarea principiilor rentabilității nu poate să nu se răsfîngă, mai devreme sau mai târziu, în mod negativ asupra eficienței economiei naționale în ansamblu, asupra dezvoltării generale a societății. În orînduirea socialistă rentabilitatea nu mai este o chestiune privată a diferitelor întreprinderi, ci o problemă fundamentală a întregii societăți. Orice activitate economică trebuie să corespundă unor cerințe concrete ale societății, să răspundă unor nevoi reale ale vieții materiale și spirituale a oamenilor, asigurînd, în același timp, creșterea continuă a avuției naționale, sporirea venitului național”¹⁰.

Criteriul suprem care trebuie să primeze în activitatea economică este orientarea acestei activități în concordanță cu acțiunea legii economice fundamentale a socialismului, gospodărirea rațională a resurselor economiei naționale, asigurarea ca toate fondurile materiale și bănești să contribuie la dezvoltarea și înflorirea continuă a societății.

De aceea, în condițiile aplicării noului mecanism economic, ale autogestiei economico-financiare a unităților economice, fiecare întreprindere și unitate economică își întocmește bugetul propriu de venituri și cheltuieli, pornind de la necesitatea asigurării din propria activitate atât a mijloacelor financiare necesare, cât și a creșterii rentabilității. Aici este locul să adăugăm că în concepția partidului nostru bugetul nu trebuie să fie conceput doar ca o simplă reflectare financiară a prevederilor planului, ci să constituie o oglindă elocventă a tuturor fenomenelor și proceselor ce se produc în economie, cu toate implicațiile lor.

Conținutul principal al funcției financiar-contabile își găsește expresia în următoarele atribuții ale întreprinderii: elaborarea bugetului de venituri și cheltuieli și asigurarea tuturor condițiilor pentru îndeplinirea lui; efectuarea la termen și în cuantumul stabilit a vărsămintelor cuvenite la bugetul statului sau organelor ierarhic superioare; elaborarea propunerilor pentru proiectul planului de credit și de casă, solicitarea creditelor pentru nevoi suplimentare; urmărirea și asigurarea folosirii eficiente a fondurilor de producție, a acumulărilor bănești, practic, a tuturor pirghiilor financiare; conducerea unei evidențe riguroase a întregului patrimoniu și a activității desfășurate, întocmirea bilanțului contabil; organizarea judicioasă și exercitarea controlului financiar preventiv și a controlului gestionar de fond asupra modului și nivelului gospodării mijloacelor materiale și bănești; stabilirea, cu acordul beneficiarilor, a prețurilor și tarifelor la mărfurile și serviciile ce intră în competența întreprinderii; stabilirea normativelor mijloacelor circulante etc.

Prin natura sa, funcția financiar-contabilă este strîns legată de celelalte funcții ale întreprinderii și se împletește organic cu ele. Ea, însă, întregeste activitatea întreprinderii și evidențiază, înaintea de toate și în modul cel mai pregnant, **latura economico-socială, conținutul economic, forma economico-socială și nivelul valorificării** de către fiecare întreprindere a fondurilor și mijloacelor încredințate de societate. Explicația acestei situații se află, după părerea noastră, în adevărul că tehnica n-a existat, nu s-a dezvoltat și n-a funcționat niciodată **in sine**, ci numai în cadrul anumitor relații economico-sociale istoricește determinate. Modul de realizare și valorificare a tehnicii și tehnologiei este economico-social.

Funcția de personal. Principala forță productivă a societății a fost, este și va fi forța de muncă, înțeleasă ca „to-

talitate a aptitudinilor fizice și intelectuale pe care le posedă organismul, personalitatea vie a omului și pe care omul le pune în funcțiune atunci când produce valori de întrebuințare de un fel oarecare¹⁷. Aceasta înseamnă că una din problemele cardinale ale oricărei întreprinderi, ale oricărei unități economice o constituie **personalul muncitor**, că una din funcțiile principale ale întreprinderii este **funcția de personal**. Funcția de personal sau administrarea personalului este înțeleasă de Thomas G. Spates ca fiind „organizarea și tratarea salariaților astfel încât aceștia să-și utilizeze la maximum capacitățile individuale în procesul muncii, să obțină, pe această cale, satisfacția de a li se recunoaște realizările personale și de a promova, oferind în schimb servicii maxime întreprinderii din care fac parte¹⁸”.

Howard M. Dirks susține că „administrarea personalului” „cuprinde toate aspectele interdependențelor dintre conducători și salariați” și consideră că această funcție a întreprinderii este „legată de dezvoltarea și utilizarea resurselor de muncă ale activității economice într-o măsură optimă pentru atingerea obiectivelor organizației economice¹⁹”.

La rândul său, M. Dumitrescu scrie că „funcția de personal concentrează problemele privind asigurarea cantitativă și calitativă a forței de muncă necesară realizării sarcinilor întreprinderii, recrutarea, selecționarea, pregătirea, perfecționarea și salarizarea stimulativă a lucrătorilor din întreprindere. În cadrul acestei funcții își găsesc locul și problemele de ordin social și de medicină a muncii, problemele care privesc raporturile dintre salariați și personalul de conducere, dintre reprezentanții salariaților și conducere etc.²⁰”.

Definind conținutul acestei funcții, Ioan Bratu scrie că „funcția de personal reunește toate problemele principale referitoare la forța de muncă, ce intră în competența unităților industriale²¹”.

Intr-adevăr, prin natura sa, funcția de personal constă și trebuie să conste în soluționarea operativă a tuturor problemelor principale care privesc forța de muncă din unitatea economică respectivă. După părerea noastră, ea cuprinde, înainte de toate:

1. planificarea și asigurarea forței de muncă necesare realizării tuturor obiectivelor și sarcinilor economice;
2. planificarea și organizarea pregătirii și perfecționării pregătirii personalului, inclusiv asigurarea bazei materiale necesară acestei acțiuni;
3. selecționarea și promovarea cadrelor, în concordanță cu politica de cadre și în limita competențelor stabilite de legislația în vigoare;
4. utilizarea eficientă a întregului personal al întreprinderii, organizarea rațională a muncii;
5. aplicare principiilor generale privind retribuirea muncii și perfecționarea formelor de stimulare materială și morală a oamenilor muncii;
6. asigurarea rezolvării problemelor sociale ale personalului;
7. dezvoltarea unui climat de colaborare tovarășească și ajutor reciproc, de stimulare a inițiativei creatoare a tuturor oamenilor muncii;
8. menținerea și dezvoltarea solidarității dintre toți oamenii muncii, a devotamentului lor față de muncă și a atașamentului față de colectivul din care fac parte.

Unitatea și interacțiunea funcțiilor întreprinderii. Așa cum se cunoaște, întreprinderea, în calitatea sa de unitate celulară a organismului social-economic, reprezintă un **tot unitar**, un **subsistem** al sistemului economic-social. Funcțiile ei nu reprezintă nimic altceva decât modul concret în care ea își îndeplinește **rolul** ce îi revine în cadrul acestui organism. **Multitudinea** funcțiilor este expresia nemijlocită a **complexității și multilateralității rolului** ei. De aceea, funcțiile întreprinderii sînt **organic** legate una de alta; ele constituie o **unitate dialectică**. Spunînd aceasta avem în vedere, înainte de toate, următoarele adevăruri:

a. pentru a-și realiza **rolul** ce îi revine în cadrul complexului economic național și în procesul unic al repro-

ducției socialiste, întreprinderea trebuie — aceasta este o necesitate obiectivă — să îndeplinească, să exercite **toate** funcțiile menționate la un nivel calitativ tot mai ridicat;

b. în esență, funcțiile întreprinderii, în totalitatea lor, sînt subordonate aceluiași **scop fundamental** — producția de bunuri materiale și spirituale sau prestarea de servicii, în vederea satisfacerii cât mai depline a trebuințelor mereu crescînde ale membrilor societății;

c. funcțiile întreprinderii **se presupun și se completează reciproc**; pentru exemplificare, menționăm că îndeplinirea funcției de producție sau de cercetare-dezvoltare, ori a celei comerciale sau financiar-contabile este de neconceput fără funcția de personal și invers: într-o întreprindere productivă funcția de personal rămîne fără conținut concret dacă este ruptă de celelalte funcții ale întreprinderii;

d. ele **se influențează reciproc**; nivelul calitativ de exercitare a unei funcții influențează, într-o măsură sau alta și pe celelalte; carențele ce se pot manifesta în exercitarea funcției de cercetare dezvoltare, de personal sau în exercitarea celorlalte funcții nu pot să nu influențeze în același sens funcția de producție;

e. într-o anumită măsură și în anumite momente ale exercitării lor, funcțiile întreprinderii **se suprapun, se contopesc**.

Constituind o unitate dialectică, funcțiile întreprinderii își păstrează „diferența specifică”, atributele proprii fiecăreia dintre ele. În cadrul acestei „diferențe specifică” elementele cele mai elocvente și, deci, și edificatoare sînt **obiectivele nemijlocite** urmărite de către fiecare dintre ele și **atribuțiile** în care, practic, ele se concretizează.

Aici este locul să adăugăm că **elementul determinant, funcția hotărîtoare** a unei întreprinderi productive este **funcția de producție**. Ea reprezintă elementul definitoriu nr. 1 al oricărei întreprinderi productive și determină conținutul concret al celorlalte funcții. Nu este mai puțin adevărat că, la rândul lor, celelalte funcții influențează funcția de producție — ritmicitatea exercitării, nivelul calitativ al efectuării, eficiența ei etc.

Caracteristici ale întreprinderii contemporane. Întreprinderea nu reprezintă o realitate statică, ci una dinamică. Odată cu dezvoltarea forțelor productive și a relațiilor economice, s-au produs modificări importante în structura organizatorică, funcțiile, relațiile ce se stabilesc în interiorul întreprinderii, între întreprinderi, între întreprindere și ramură, ca și între întreprinderi și economia națională. Importante modificări s-au petrecut în dimensiunile activităților întreprinderilor.

Așa cum se cunoaște, **tipul tradițional** al întreprinderii îl constituie unitatea economică productivă **uniuizinală** (c. singură uzină sau o singură fabrică); în cadrul uzinei, a fabricii, care se identifica cu întreprinderea productivă, se organiza atît producția principală, cît și cea secundară. **Tipul contemporan de întreprindere** se deosebește tot mai mult de tipul tradițional. În numeroase cazuri întreprinderea nu mai constă **dintr-o singură unitate**, ci cuprinde mai multe fabrici, uzine.

Sub influența revoluției științifice și tehnice, a concentrării și centralizării fondurilor de producție și a producției și a adîncirii diviziunii muncii sociale, a crescut considerabil volumul activității întreprinderilor. Datele statistice arată că în anul 1978 întreprinderile industriale cu peste 2.000 de muncitori reprezentau 24,9 la sută din numărul total al întreprinderilor industriale din țara noastră, dar concentrau 63,7 la sută din numărul total al muncitorilor și au livrat 64,3 la sută din producția globală industrială²². 82 din cele 93 de întreprinderi industriale în care lucrau, în același an 1978, peste 5.000 de muncitori dispuneau de fonduri fixe de peste 500 milioane lei fiecare²³.

Concomitent, a avut loc un proces de adîncire a diviziei muncii sociale, de diversificare a producției materiale și de accentuare a gradului de socializare, atît în conținut cît și în formă, a producției și a muncii. Unul din elementele cele mai caracteristice ale întreprinderii contemporane îl constituie **accentuarea unirii producției și activității de conducere cu știința**. În prezent, întreprinderile constituie

la dispoziția lor și utilizează **fondul pentru cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și introducerea progresului tehnic**²⁴.

Întreprinderile de stat elaborează, împreună cu institutele de cercetare și proiectare de profil, **planuri proprii, cincinale și anuale, de cercetare științifică, inginerie tehnologică și introducerea progresului tehnic** și asigură devansul necesar pentru realizarea acestor lucrări, elaborează studiul, documentația, proiecte și efectuează cercetări pentru realizarea de produse noi, modernizarea utilajelor și instalațiilor, reutilizarea, extinderea de capacități de producție, perfecționarea proceselor de producție, introducerea de metode și procedee tehnologice noi, ridicarea gradului de prelucrare și valorificarea a materiilor prime. Întreprinderile organizează activitatea de cercetare uzuală și introducerea progresului tehnic și colaborează cu unitățile de cercetare științifică și inginerie tehnologică, precum și cu institutele de învățământ superior pentru realizarea obiectivelor de cercetare înscrise în plan. Ele organizează și asigură desfășurarea activității de invenții și inovații, înregistrarea și protecția soluțiilor tehnice brevetabile realizate în cadrul unității și iau măsurile pentru experimentarea și aplicarea acestora²⁵. Aceasta înseamnă că știința a devenit un factor **endogen** al producției la nivelul întreprinderii, al procesului de producție propriu-zis, unde **cielul activității întreprinderii s-a extins ca arle și îmbogățit substanțial în conținut**, cuprinzând următoarele momente mai importante: cercetarea științifică — proiectarea — tehnica — producția (procesul tehnologic de producție) — produsul. În această privință, este elocvent faptul că în primul an ai cincinalului 1976—1980, pe baza cercetării științifice și tehnologice proprii, au fost asimilate circa 5 000 de mașini, utilaje și instalații noi și reproiectate, precum și peste 3 300 noi materiale și bunuri de consum; concomitent, au fost introduse circa 3 900 tehnologii moderne. Produsele noi și reproiectate introduse în fabricație în anii actualului cincinal reprezintă în acest an — 1980 — circa 44 la sută din valoarea producției industriale. La nivelul întregului cincinal 1976—1980 cercetarea științifică națională a asigurat aproximativ 90 la sută din materialele noi puse în fabricație și peste 90 la sută din tehnologiile noi²⁶.

În viitor, în concordanță cu orientările Programului-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducerea a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale până în anul 2000, aprobat de cel de al XII-lea Congres al partidului, cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică vor contribui într-o măsură mai substanțială la restructurarea industriei, prin dezvoltarea mai accelerată a ramurilor care creează produse cu valoare economică ridicată, cu consumuri materiale și energetice reduse, la generalizarea mecanizării complexe și automatizării, în scopul sporirii mai rapide a productivității muncii, al funcționării și folosirii optime a utilajelor și instalațiilor, al valorificării cât mai înalte a patrimoniului fiecărei întreprinderi, în interesul fundamental al societății socialiste și tuturor membrilor săi. Aceasta impune cu necesitate sporirea rolului întreprinderii în dezvoltarea și promovarea cercetării științifice, amplificarea cooperării întreprinderilor cu institutele de cercetare și inginerie tehnologică la toate lucrările de dezvoltare și pregătire a fabricației noilor produse și tehnologii, stimularea mai puternică a creației științifice a colectivelor de ingineri, tehnicieni, muncitori care lucrează nemijlocit în producția materială.

Accentuarea diviziunii sociale a muncii, a diversificării producției a extins cimpul și a amplificat relațiile de cooperare ale întreprinderilor.

Toate acestea au determinat adoptarea unui sir de măsuri pentru **perfecționarea structurii organizatorice și funcționale** a întreprinderilor și unităților lor, precum și pentru **perfecționarea conducerii întregii activități economico-sociale**, în cadrul cărora un loc central îl ocupă aplicarea noului **mecanism economic**, trecerea la **autoconducerea, autogestiunea și autofinantarea unităților economice**.

Dimensiuni noi ale concentrării și centralizării producției în unități economice. Edificarea și progresul socialismului atestă, cu puterea de convingere proprie faptelor reale, că,

odată cu dezvoltarea forțelor productive, se extinde scara fiecărui proces de producție individual, se măresc dimensiunile întreprinderilor, crește volumul minim al fondurilor necesare începerii unei noi activități economice, se adâncesc legăturile economice ale unităților productive, are loc o accentuare a combinării producției materiale. Toate acestea sint, după părerea noastră, **forme de manifestare ale legii concentrării și centralizării producției materiale**.

Pe o anumită treaptă a sa concentrarea și centralizarea producției a intrat în contradicție cu dimensiunile fabricilor, uzinelor și întreprinderilor. Sub influența dezvoltării forțelor productive, a adâncirii diviziunii sociale a muncii, s-a trecut la cooperarea interuzuală în cadrul unor întreprinderi, precum și la cooperarea interîntreprinderi, la noi forme și structuri de organizare a producției și a muncii. Așa au luat naștere **centralele**. Aici este locul să subliniem că noua formă, „centrala este o unitate economică autonomă de producție, circulația mărfurilor, transporturi și alte prestări de servicii. Centrala cuprinde întreprinderi subordonate și unități componente, cum sint fabrici, uzine, exploatați, grupuri de șantiere sau șantiere de construcții-montaj, autobaze, secții de cercetare științifică și inginerie tehnologică, proiectare, comerț exterior, aprovizionare, desfacere, prelucrare automată a datelor, pregătire și perfecționare a cadrelor, prestări de servicii sau alte unități necesare îndeplinirii sarcinilor ce îi revin. Centrala asigură conducerea, îndrumarea și controlul activității întreprinderilor subordonate și a unităților componente”²⁷.

Aceasta înseamnă că în realitățile economico-sociale din țara noastră :

1. **Centralele reprezintă o nouă formă — mai cuprinzătoare — de concentrare, centralizare și socializare socialistă** (în conținut și formă) a producției materiale și a muncii. Centralele sint **unități economice autonome** și nu simple verigi organizatorice; în sfera producției ele sint unități **productive**, obiectul activității lor fiind producerea de bunuri materiale. În celelalte domenii ele desfășoară o activitate economică utilă, concretă, în concordanță cu specificul domeniilor respective — circulația mărfurilor, prestări de servicii, etc. Ca urmare, centralele economice sint organizate și funcționează pe **principiul autogestiunii economico-financiare, au personalitate juridică, sint titulare de plan, incheie bilanț propriu, au cont la bancă, beneficiază de credite bancare, au relații economice, financiare și juridice cu alte unități, precum și cu beneficiarii și furnizorii străini**.

2. **Unirea, gruparea întreprinderilor și a unităților componente în centrale se întemeiază pe următoarele criterii** : a) omogenitatea produselor sau a tehnologiilor de fabricație; b) cooperarea în producție, integrarea fabricației unor produse finite; c) amplasarea teritorială a unităților care intră în componența centralei. Prin natura și structura sa organizatorică și funcțională, **centrala constituie rezultatul și forma de înfăptuire a concentrării de tip orizontal și de tip vertical** a producției. Atunci cînd în cadrul unei centrale sint unite întreprinderi și unități după **criteriul omogenității produselor sau a tehnologiilor**, ori după **criteriul amplasării teritoriale**, avem de-a face cu o **concentrare orizontală**; atunci cînd întreprinderile și unitățile sint grupate în centrală după **criteriul cooperării în producție, al integrării fabricării unor produse finite** este vorba despre **concentrarea verticală**.

3. **Constituirea și funcționarea centralelor exprimă nu numai amplificarea parametrilor cantitativi ai concentrării — creșterea fondurilor de producție, a resurselor de muncă, a producției etc. — ci și progresul parametrilor calitativi ai procesului — îmbogățirea formelor concentrării, accentuarea specializării, adîncirea diviziunii muncii, amplificarea cooperării între întreprinderile centralei, accentuarea interdependenței dintre întreprinderile și celelalte unități ale centralei etc.**

4. Ca urmare, centralele economice reprezintă un **tot unitar, un subsistem economico-tehnic-productiv și social**, cu o structură organizatorică bine determinată. În acest subsistem sint unite (cu deosebire în centralele de tip vertical) nu numai activitățile de producție propriu-zise, ci și

cele din „amonte” și „aval” de procesul de producție nemijlocit — cercetarea științifică, proiectarea, aprovizionarea tehnico-materială, comerț exterior etc.

Centralele economice au un rol deosebit de important în organizarea rațională și conducerea științifică a producției și a muncii, ca și în impulsivitatea progresului științific, tehnic și tehnologic și, ca urmare, în asigurarea creșterii aportului factorilor intensivi la sporirea eficienței întregii activități economice.

Legea concentrării și centralizării producției acționează în toate ramurile producției materiale. Mai mult decât atât. În condițiile actualei revoluții științifice și tehnice și ale actualului stadiu de dezvoltare a socialismului în țara noastră, se accentuează interdependența dintre subramurile ramurilor economiei naționale, ca și dintre ramurile economiei naționale. Concentrarea verticală se manifestă adesea în unirea într-un singur cadru organizatoric a unor unități care, prin natura lor, aparțin unor ramuri diferite de producție. Exemplul cel mai elocvent al unei asemenea concentrări îl constituie integrarea agroindustrială, al cărei cadru de organizare și manifestare îl reprezintă consiliile unice agroindustriale de stat și cooperatiste. Prin structura și funcțiile lor, consiliile unice agroindustriale de stat și cooperatiste facilitează :

a. conducerea unitară a agriculturii ca ramură de producție ;

b. creșterea gradului de concentrare, specializare și integrare a producției agricole, amplificarea și îmbogățirea conținutului legăturilor dintre unitățile de stat și cooperatiste ;

c. ridicarea nivelului tehnic al producției, modernizarea tehnologiilor ;

d. accentuarea procesului de industrializare a agriculturii ;

e. schimbarea caracterului muncii agricole, intensificarea tendinței de transformare a muncii agricole într-o variantă a muncii industriale ;

f. integrarea activității agricole și de construcții ;

g. integrarea agriculturii și industriei, crearea unor complexe unice de ramuri și activități strins legate unele de altele ;

h. ridicarea gradului de socializare socialistă a producției.

În cadrul complexelor de ramuri și activități se integrează nu numai subramurile producției agricole propriuzise, ci și activitățile de prelucrare industrială a produselor agricole, activitățile de construcții și transporturi, ca și cele de aprovizionare tehnico-materială și desfacere. De aceea, într-un anumit sens, consiliile unice agroindustriale de stat și cooperatiste reprezintă, după părerea noastră, cadrul organizatoric al unui proces de sinteză, în care diferite activități, relativ independente, devin verigi ale lanțului și stadii (etape) ale ciclului producției agroindustriale. În felul acesta, practic, a luat naștere un nou tip de producție, un nou tip de economie — producția și economia agrară de tip industrial.

Noi trăsături ale reproducției individuale. Dezvoltarea forțelor productive, extinderea sferei de manifestare a revoluției științifice și tehnice și intensificarea influenței ei asupra producției materiale, accentuarea concentrării producției, adâncirea diviziunii sociale a muncii, dezvoltarea specializării, cooperării și integrării producției, amplificarea interdependențelor dintre întreprinderi, centrale și celelalte unități economice, maturizarea relațiilor socialiste de proprietate, ridicarea gradului de socializare socialistă a producției au determinat modificări importante în procesul de reproducție individuală. Aceste modificări privesc, după părerea noastră, înainte de toate :

a. dimensiunile procesului reproducției socialiste individuale ;

b. caracterul procesului reproducției socialiste individuale ;

c. stadiile procesului reproducției socialiste individuale ;

d. mecanismul desfășurării procesului de reproducție individuală.

Într-adevăr, așa cum ne arată realitatea economică din țara noastră, acțiunea legii concentrării și centralizării fondurilor de producție și a producției, a legii creșterii compoziției organice a fondurilor de producție și a altor legi

economice au determinat creșterea volumului acumulării, a proporțiilor și puterii economice a întreprinderilor. Concomitent, acțiunea aceluiași legi, împreună cu acțiunea legii diviziunii muncii și a legii economiei de timp, au determinat o accentuare a specializării, cooperării și integrării producției. De la cooperarea în cadrul uzinei și a întreprinderii s-a trecut la cooperarea interuzinală și între întreprinderi, în cadrul centralelor economice. Aceasta a însemnat : a) creșterea volumului de fonduri de producție ce intră într-un proces de reproducție individuală ; b) sporirea volumului de activități ce se desfășoară în cadrul acestui proces ; c) mărirea dimensiunilor spațial-geografice ale procesului de reproducție individuală ; d) amplificarea și îmbogățirea relațiilor economice, prin intermediul și în cadrul cărora se desfășoară procesul de reproducție individuală. Ca urmare, noi credem că procesul de reproducție individuală se desfășoară, în principal, la nivelul centralelor economice, iar în anumite cazuri depășește și acest cadru organizatorico-economic.

Prin caracterul său, acest proces de reproducție nu mai este cu prioritate un proces sumativ — unde elementele componente erau și sînt suficient de autonome și independente față de unitatea din care fac parte, ci devine tot mai mult un proces integrat, deoarece elementele componente își pierd tot mai mult independența față de întreg și devin factori interni organici uniți prin legăturile structurale și funcționale. Cea mai elocventă formă a acestui proces o întâlnim în centralele în care integrarea producției este de tip vertical.

Prin conținutul său social-economic, un asemenea proces de reproducție individuală este expresia unui nivel mai înalt de maturizare a relațiilor economice și de socializare socialistă — în conținut și formă — a producției materiale.

După cum se știe, reproducția lărgită se înfăptuiește pe două căi : a) pe calea creșterii capacității de producție și a producției unităților economice existente și b) pe calea construirii și punerii în funcțiune a noi unități economice productive. Aceea, în literatura de specialitate prima cale este denumită dezvoltare endogenă a întreprinderii, iar cea de-a doua cale — dezvoltare exogenă.

Istoria dezvoltării întreprinderilor arată că, în general, pînă în primii ani ai secolului nostru, acumularea de mijloace de muncă de către una și aceeași întreprindere se realiza periodic, la intervale mai mari de timp și corespundea, de regulă, cu momentul înlocuirii mijloacelor de muncă uzate fizic și moral, cu așa-numitul moment al reconstrucției generale. Diferențele perfecționări și înnoiri efectuate pînă la acest moment nu erau de natură să modifice radical tabloul general al acumulării în cadrul aceleiași unități economice. În aceste condiții, ciclul de reproducție sau ciclul dezvoltării endogene a întreprinderii consta, în esență, din două etape : a) etapa acumulării treptate a amortizărilor și a resurselor bănești destinate acumulării din plusprodusul obținut și b) etapa folosirii acestor mijloace acumulate pentru înlocuirea mijloacelor de muncă în natură și lărgirea întreprinderii.

Acest lucru este posibil în condițiile în care tehnica și tehnologia se modificau într-un ritm relativ lent, trebuințele, cererea solvabilă se modificau, de asemenea, într-un ritm lent și, deci, înnoirea produselor se desfășura, în general, în același ritm.

Condițiile economice, tehnice și organizatorice contemporane diferă radical de condițiile existente la începutul secolului nostru, ca să nu mai vorbim de cele din secolul trecut. Perfecționarea tehnicii și tehnologiei de fabricație, modernizarea utilajului, înnoirea produselor și ridicarea parametrilor lor calitativi reprezintă necesități economice permanente pentru fiecare întreprindere și unitate economico-productivă și se manifestă cu intensitate mai puternică decât oricînd în trecut.

Revoluția științifică și tehnică, transformarea științei într-un factor endogen al producției materiale, mecanizarea complexă și automatizarea producției creează posibilități tehnice pentru perfecționarea, ridicarea nivelului calitativ al tehnicii, tehnologiei, organizării și conducerii producției și muncii pe parcursul exploatării mijloacelor de muncă

și nu numai cu prilejul reconstrucției generale a întreprinderilor. Posibilitatea tehnică este întregită de **posibilitatea economică**, a întreprinderilor și centralelor economice. Așa cum se știe, în concordanță cu principiile noului mecanism economic, atât la nivelul întreprinderilor, cât și al centralelor economice se constituie un **fond aparte pentru cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologiei și introducerea progresului tehnic**. Ca urmare, procesul de perfecționare a tehnicii și tehnologiei, de înnoire a produselor, de îmbunătățire a calității lor dobândește tot mai mult un caracter de continuitate. Desigur, aceasta nu elimină necesitatea și a **reconstrucțiilor radicale, generale** ale întreprinderilor și ale aparatului lor de producție. Ceea ce este **specific** întreprinderii contemporane nu este excluderea reconstrucției radicale, ci **dezvoltarea producției materiale, ridicarea nivelului tehnic al acesteia** în perioada dintre punerea în funcțiune a capacității de producție și înlocuirea principalei mase a utilajelor și mașinilor de producție. Aceasta se realizează în cadrul și prin intermediul **acumulării endogene**. În felul acesta, însă, particularitățile progresului științific și tehnic contemporan determină **modificări importante în ciclul, în etapele dezvoltării endogene a întreprinderii**. Practic, apar **etape noi, ale acestui ciclu**. În concordanță cu metodologia actuală a planificării și cu realitățile practicii economice, după punerea în funcțiune a unor obiective, capacități noi de producție sau reconstruite ne întâlnim cu următoarele **etape** mai importante, și anume:

1. etapa realizării indicatorilor tehnico-economici proiectați;
2. perfecționarea mijloacelor de muncă — mașini, instalații, utilaje — a obiectelor muncii, ca și a metodelor de conducere și organizare a producției și a muncii;
3. extinderea „locală” a producției în diferite locuri de muncă, ateliere, secții, prin înzestrarea lor cu utilaje și mașini suplimentare, prin mai buna încărcare și folosire a suprafețelor de producție cu utilaje productive și, atunci când este justificat din punct de vedere economic, prin atragerea de forță de muncă suplimentară;
4. reconstrucția generală, radicală a unității economice — fabrică, uzină, întreprindere.

Durata acestor etape este, desigur, diferită în diferite ramuri și unități economice. Ea depinde de un șir de **factori**, cum sînt:

- a. posibilitățile unităților economice de a folosi cuceririle revoluției științifice și tehnice;
- b. specificul activității ce se desfășoară în fiecare unitate de producție;
- c. calitatea lucrărilor de construcții și montaj realizate cu prilejul creării obiectivului productiv respectiv, al reparațiilor capitale și al reconstrucției generale;
- d. capacitatea colectivului de inovare, invenție și raționalizare și receptivitatea sa față de promovarea noului în activitatea economico-socială și alți factori.

Aceste etape nu trebuie înțelese rigid și mecanicist. Desigur, pentru obiectivele noi și reconstruite radical prima etapă este realizarea parametrilor tehnico-economici proiectați. Ea începe odată cu punerea sau repunerea unității în funcțiune și se încheie odată cu atingerea performanțelor proiectate. **Conținutul** său îl constituie, în principal, formarea colectivului de producție și asigurarea valorificării patrimoniului economic la nivelul proiectat. După această etapă, urmează, logic și istoric, etapa perfecționării mijloacelor de producție, a metodelor și formelor de organizare și conducere a producției și a muncii. Dar aceste etape **nu sînt separate** rigid una de alta. Și logic, și istoric, și, mai ales, **practic** există cazuri cînd anumite perfecționări se aduc chiar în etapa realizării parametrilor tehnico-economici proiectați. Și mai elocventă poate fi suprapunerea în timp a etapei perfecționării cu etapa extinderii „locale” a producției. De la punerea în funcțiune și, mai ales, de la realizarea indicatorilor tehnico-economici proiectați și pînă la reconstrucția generală radicală pot avea loc multe perfecționări și mai multe extinderi „locale” de producție; ele se pot desfășura simultan sau în momente diferite, cu sau fără legături succesionale cauzale.

Amplificarea revoluției științifice și tehnice, accentuarea procesului de îngemănare a științei cu producția materială,

transformarea procesului de producție într-un proces de aplicare tehnologică a științei, și a științei într-o funcție internă a producției, transformarea științei într-o forță productivă nemijlocită au condus la **crystalizarea unei noștere a procesului de reproducție socială — cercetarea tehnico-științifică**²⁸. Ca urmare, fazele procesului unic a reproducției sociale se amplifică și, odată cu aceasta, se amplifică și devin mult mai complexe relațiile sale interne. **Ciclul reproducției** lărgite cuprinde, în momentul de față următoarele faze principale: „cercetarea științifică — proiectarea — producția — repartiția, schimbul și consumul”. Așa cum subliniază Emilian Dobrescu, „ca sferă a producției, cercetarea tehnico-științifică, în general, preced producția, ceea ce nu înseamnă că ea s-ar afla doar în raporturi indirecte cu celelalte sfere; o serie de momente ale cercetării vizează nemijlocit alte sfere ale reproducției. Mai apropiată de particularitățile actuale ale reproducției schema „cercetarea tehnico-științifică — producția — repartiția — schimbul — consumul” nu trebuie, însă, interpretată rigid, ca o succesiune strict delimitată în timp și spațiu, deoarece fazele menționate se întrepătrund, formînd împreună osatura reproducției sociale contemporane”²⁹.

Autonomizarea cercetării și proiectării, ca faze ale procesului de ansamblu al reproducției sociale, semnifică în mod indiscutabil un progres considerabil în evoluția vieții economico-sociale și atestă modificarea substanțială a modului de organizare și desfășurare. Din momentul în care știința s-a transformat într-un factor endogen al producției materiale, cercetarea științifică și proiectarea au devenit **momente interne și ale procesului de reproducție individuală**. În cadrul procesului de reproducție s-a constituit chiar **ciclul cercetare — proiectare — producție**, în care își efectuează mișcarea o parte a fondurilor întreprinderilor și centralelor economice. Această înseamnă, după părerea noastră, că cercetarea științifică și proiectarea se constituie tot mai mult ca **faze, sfere concrete ale procesului de reproducție individuală**, fapt ce își pune accentuat amprenta pe **conținutul, caracterul, stadiile și modul de desfășurare** a acestuia.

CONȚINUTUL ȘI TRĂSĂTURILE PRINCIPALE ALE AUTOGESTIUNII ECONOMICO-FINANCIARE A ÎNTEPRINDERILOR

Gestiune, cogestiune, autogestiune. Studiarea economiei noastre socialiste atestă că fiecare întreprindere reprezintă o verigă organizatorică autonomizată și instituționalizată a structurii economiei naționale, o unitate celulară tehnică de producție economică. Totodată, ea reprezintă un resort, un subsistem, al mecanismului global al reproducției socialiste lărgite și un **subsistem autonomizat cu funcții proprii**. Ca urmare, întreprinderea constituie un agent, un factor, un subiect al mișcării și automișcării economice: vitalitatea și dinamismul său este influențat de și la rîndul său influențează progresul economiei naționale; vigoarea și sănătatea întreprinderilor asigură vigoarea, echilibrul și stabilitatea întregului organism economico-social.

Cercetarea conținutului și funcțiilor întreprinderii socialiste, deși adîncește cunoașterea acestora, nu dezvăluie toate laturile și parametrii verigii de bază a complexului economic național. Cunoașterea funcționării întreprinderilor economice rămîne incompletă dacă nu se pătrunde în mecanismul fiecăreia dintre ele și dacă nu se dezvăluie **modul concret de manifestare a relațiilor economice** ce se statornicesc în interiorul întreprinderii, între întreprinderi, și, între întreprinderi și ramură, între întreprinderi și societate, dacă nu se dezvăluie **metodele și formele** de gospodărire a părții din avuția națională încredințată spre administrare și valorificare, precum și **normele și metodele** de organizare, conducere și funcționare a întreprinderilor.

Cerințele practicii economice în general, ale perfecționării mecanismului economic în special au readus în actualitate dezbaterile privind **autogestiunea economico-financiară**. Una din întrebările cardinale la care trebuie să răspundă, înainte de toate, știința economică, poate fi formulată pe scurt

astfel: **Ce se înțelege prin autogestiunea economico-financiară a întreprinderilor economice?** Într-o primă determinare, autogestiunea poate fi definită ca un **anumit tip** sau ca o anumită **formă, istoricește determinată**, de gestiune economică. Într-un anumit sens, raportul dintre gestiunea economică a întreprinderilor și autogestiune este un raport dintre general și particular. De aceea, credem că **punctul metodologic de pornire** în definirea autogestiunii economice este explicarea conținutului principal al gestiunii economice.

Autorii dicționarului de economie politică înțeleg prin **gestiunea economică socialistă** un „principiu de organizare și conducere a unităților economice socialiste, determinat de necesitatea folosirii cu maximă eficacitate a resurselor acestora, a economisirii muncii sociale”. **Esența** gestiunii economice socialiste constă în compararea și comensurarea în expresie bănească a cheltuielilor efectuate de unitățile economice cu veniturile realizate, în recuperarea acestor cheltuieli pe seama veniturilor proprii și obținerea unui venit net³⁰.

B. Csakany scrie că „gestiunea economică o putem considera ca **gospodărirea eficientă a unei părți a avuției naționale, ce urmărește acoperirea cheltuielilor pe seama veniturilor proprii, realizarea de venit net și restituirea sumelor avansate de către societate**”³¹.

În înțelegerea lui A. Giurgiu **gestiunea economică** reprezintă un „principiu fundamental de conducere planificată a unităților economice socialiste” care „**îmbrățișează** totalitatea laturilor activității ce se desfășoară la acest nivel, urmărind în permanență economisirea muncii vii și a celei materializate, micșorarea continuă a cheltuielilor de muncă pe unitatea de produs și desfășurarea unei activități rentabile”³². După opinia aceluiși autor, „în ultimă instanță, a gestiona înseamnă a conduce”³³.

Al. Babe consideră că „gestiunea economică este forma organizatorică care creează dependența necesară între eforturi și rezultate, în vederea punerii în valoare a posibilităților de minimizare a cheltuielilor și de maximizare a rezultatelor”³⁴.

Thomas Suavet apreciază că într-un sens general „gestiunea semnifică administrarea bunurilor”, dar că în marile întreprinderi ea, gestiunea, „**tinde să se distingă de administrație**, care constă în fixarea politicii întreprinderii și revine marilor conducători (**top management**), de **gestiune**, care este punerea în aplicare a acestei politici de către directorii situați imediat sub cei precedenți”³⁵. Termenul de gestiune se aplică și în alte domenii: „gestiune bugetară”, „gestiunea unor operațiuni financiare”, în domeniul politic etc.³⁶.

Manualul de economie politică a socialismului de la Academia de studii economice definește gestiunea economică drept „principala formă de conducere a unităților socialiste de stat sau cooperatiste” și consideră că „recuperarea cheltuielilor din veniturile proprii și maximizarea venitului net reprezintă esența gestiunii economice”³⁷.

Mihai Părăluță, înțelegând caracterul complex al autogestiunii economico-financiare, consideră că aceasta trebuie analizată din mai multe unghiuri de vedere și anume: „ca o categorie economică; categorie a științei conducerii întreprinderii; ca metodă de conducere și administrare a obiectului proprieității socialiste; ca principiu fundamental de conducere a unităților economice”³⁸.

Exprimată mai simplu, autogestiunea economico-financiară „reprezintă — după opinia lui Mihai Părăluță — forma concretă prin care se administrează, gospodărește, conduce și dezvoltă proprietatea socialistă la nivel microeconomic”³⁹. „Autogestiunea economico-financiară se suprapune integral cu problematica noului mecanism economico-financiar la nivel microeconomic. Principala problemă care se pune în analiza conceptului de autogestiune economică este clarificarea cerințelor și condițiilor necesare funcționării unei întreprinderi pe baza autogestiunii economice”⁴⁰.

Opiniile citate pun în lumină progresele înregistrate de cercetarea științifică în dezvoltarea esenței și conținutului gestiunii unităților economice. Ele evidențiază, în același

timp, existența unor puncte de vedere diferite în legătură cu unele laturi și aspecte ale subiectului supus discuției.

În sensul cel mai general al noțiunii, gestiunea economică poate fi definită, după părerea noastră, ca un **anumit tip, istoricește determinat, de gospodărire și valorificare a unui anumit patrimoniu economic de către unitățile economice**. Aceasta înseamnă că, din **punctul de vedere al conținutului său social-economic**, gestiunea reprezintă un **sistem de relații economice** ce se statornicesc în interiorul unităților economice, între unități, între unități și ramură, între unități și economia națională, precum și între unitățile economice dintr-o țară și subiecți și agenți ai vieții economice din alte țări. **Conținutul social-economic al gestiunii** este determinat de și exprimă natura relațiilor de proprietate, caracterul intereselor economice fundamentale și scopul nemijlocit căruia îi este subordonată producția socială în general și activitatea economică a întreprinderii și a celorlalte unități economice. În acest plan gestiunea economică a întreprinderii socialiste se deosebește radical de tipul gestiunii economice a întreprinderilor capitaliste. După cum se știe, întreprinderea capitalistă, ca sistem de relații economico-sociale, exprimă formarea, valorificarea, în general, mișcarea capitalului, deci, a proprietății capitaliste asupra mijloacelor de producție. Aici interesul economic fundamental, forța motrice determinantă și scopul nemijlocit al producției îl constituie valorificarea cit mai mare a capitalului, producția de cit mai multă plusvaloare cu minimum de cheltuială de capital. Ergo, **conținutul social-economic al gestiunii întreprinderii capitaliste îl constituie valorificarea cit mai înaltă a capitalului, prin exploatarea muncii salariate**.

Spre deosebire de întreprinderea capitalistă, întreprinderea socialistă administrează; pune în mișcare și valorifică o parte din proprietatea socialistă a întregului popor sau cooperatistă. **Funcția scop** a întreprinderii socialiste, în calitate a acesteia de **producător de valori materiale și întrebuințare**, este determinată, după părerea noastră, de **legitățile procesului de ansamblu al reproducției** lărgite, ale gospodării avuției naționale la scara întregii economii, a întregii țări. Socialismul este o economie ce evoluează **planic** la scara întregii societăți. De aceea, activitatea economică a fiecărei întreprinderi trebuie să **corespundă unor trebuințe reale** ale societății și ale membrilor săi. În același timp, întreprinderea, în calitate sa de unitate economică relativ independentă și autonomă, producătoare de mărfuri, urmărește în mod obiectiv **scopul realizării mărfurilor produse și însușirea valorilor de schimb**. Funcțiile scop ale întreprinderii fac ca **punctul de plecare** în planificarea producției să îl constituie cunoașterea cerințelor reale și, deci, **asigurarea desfacerii mărfurilor**. Nici o unitate economică nu poate să producă dacă nu are asigurată desfacerea pe piața internă sau externă. Aici este locul să subliniem că funcțiile scop ale întreprinderii — scopul nemijlocit al producției sociale și realizarea unei valori de schimb cit mai mari constituie o **unitate dialectică**. După părerea noastră, tocmai această **unitate** o avea în vedere tovarășul Nicolae Ceaușescu atunci cind preciza că „**orice activitate economică trebuie să corespundă unor cerințe concrete ale societății, să răspundă unor nevoi reale ale vieții materiale și spirituale ale oamenilor, asigurând, în același timp, creșterea continuă a avuției naționale, sporirea venitului național**”⁴¹.

Autonomizarea circuitelor economice ale unităților — întreprinderi, centrale și celelalte unități — generează în mod obiectiv problema **optimului microeconomic**. Ținând seama de **dublul scop** căruia îi este subordonată activitatea întreprinderilor, în calitate lor de celule ale organismului economic-social național, producătoare de valori materiale de întrebuințare și ca entități economice distincte, cu circuite economice autonome, producătoare de valoare, credem că adevărul este de partea economiștilor care susțin că **criteriul optimului microeconomic** este „maximizarea producției nete realizate”⁴².

Fiind un tip istoricește determinat de gospodărire, valorificare a unui patrimoniu economic, un subsistem de relații economice, gestiunea economică se **concretizează în diferite forme sociale**. Forma actuală a tipului socialist de

gestiune economică a întreprinderilor, centralelor și celorlalte unități asimilate acestora în țara noastră este **autogestiunea economico-financiară**.

Ce este, însă, autogestiunea economico-financiară, în ce constă conținutul său social-economic și care sînt principalele sale atribute definitorii?

Răspunzînd la prima parte a acestei întrebări, Viorica Nicolau scrie că **autogestiunea economico-financiară** „constituie principala formă de organizare și conducere planificată a unităților economice socialiste de stat de tipul întreprinderii și centralei industriale și a cooperativelor, potrivit cărora fiecare unitate economică își comensurează și compară cheltuielile efectuate în expresie bănească, își acoperă integral cheltuielile pe seama veniturilor proprii, obținînd, în același timp, un venit net în măsură să asigure fonduri pentru dezvoltarea propriei activități și pentru alte nevoi ale economiei naționale”⁴³.

După părerea lui M. Mehedințu, **autogestiunea economico-financiară** este „forma principală de organizare și funcționare a întreprinderilor socialiste”. „Potrivit acestei forme, fiecare întreprindere trebuie să obțină, ca urmare a activității pe care o desfășoară, veniturile din care să-și asigure propria dezvoltare, să contribuie cu o anumită cotă la progresul general al societății, să creeze resursele necesare pentru participarea oamenilor muncii la beneficii și acoperirea cheltuielilor destinate satisfacerii unor nevoi social-culturale. Autogestiunea economico-financiară presupune, așadar, acoperirea integrală a cheltuielilor de producție și de circulație și realizarea de venituri din care să se constituie fondurile întreprinderii și să se restituie cele provenite de la societate”⁴⁴.

Luînd în considerare experiența practică acumulată în țara noastră în domeniul autogestiunii economico-financiare a întreprinderilor și rezultatele cercetării economice, credem că **autogestiunea economico-financiară a unităților economice** reprezintă o **formă specifică, istoricește determinată, a tipului socialist de gestiune**, deci de gospodărire rațională și valorificare a unui anumit patrimoniu economic — proprietate a întregului popor sau socialistă cooperatistă ori mixtă, prin care se asigură: acoperirea cheltuielilor pe seama veniturilor; restituirea fondurilor primite de la societate; participarea la formarea fondurilor generale ale societății; constituirea fondurilor pentru propria lor dezvoltare, pentru stimularea materială a colectivului de oameni ai muncii și satisfacerea unor trebuințe social-culturale ale acestora. Autogestiunea economico-financiară reprezintă, deci, un **subsistem de relații economice** care se statornicesc în interiorul colectivului de producție, între membrii colectivului și colectivul în ansamblul său, între întreprinderi, între acestea și centrale, între întreprinderi și ramură, între întreprinderi și economia națională, precum și între întreprinderi și diferiți subiecți și agenți ai vieții economice internaționale. Totodată, autogestiunea economico-financiară constituie un **principiu general de organizare, conducere și funcționare a întreprinderilor**, în condițiile socialismului multilateral dezvoltat și, deci, un **subsistem de norme, metode și pirghii de organizare, conducere și desfășurare concretă a activității în unitățile economice**.

Esența autogestiunii economico-financiare își găsește expresia în **incadrarea organică** a fiecărei unități economice, în calitate de celulă, în complexul economic național, prin orientarea activității ei în concordanță cu interesul și scopul fundamental al societății socialiste și în **asigurarea capacității** fiecărei unități de a realiza permanent reproducția lărgită, prin acțiunea factorilor proprii și de a participa la susținerea progresului general al societății.

Autogestiunea economico-financiară a înlocuit o altă formă de gestiune economică, depășită de nivelul de dezvoltare a forțelor productive. Autogestiunea este o **formă nouă a gestiunii colective**, în care **statutul membrilor societății de coproprietari ai avuției întregului popor sau ai patrimoniului unității cooperatiste socialiste**, de producători socialiști uniți și de beneficiari ai roadelor muncii comune, se întrecește în conținut și formă cu o calitate

nouă — **calitatea de participanți nemijlociți la organizarea și conducerea întregii activități economico-sociale**. Altfel spus, **autogestiunea economico-financiară reprezintă gestiunea exercitată de întregul colectiv de producție, prin el însuși, deci în numele colectivului, pe răspunderea colectivului, prin intermediul unui mecanism economic adecvat (mecanismul reproducției individuale), încadrat organic în mecanismul economic global al societății (mecanismul procesului unic al macroreproducției socialiste lărgite) și în concordanță cu trebuințele și interesele fundamentale ale societății**.

Prin conținutul și mecanismul său, **autogestiunea economico-financiară se deosebește de cogestiune**, care, după părerea noastră, este o **formă participativă de gestiune**. În cadrul ei, de regulă, doi sau mai mulți proprietari își unesc organizatorice și funcțional mijloacele materiale și financiare în cadrul unor unități economice, pentru a le valorifica din punct de vedere economic în interesul lor. Aici proprietarii își mențin proprietatea asupra mijloacelor investite în unitatea respectivă, iar mărimea proprietății fiecărui participant reprezintă, de regulă, factorul principal care determină locul fiecărui proprietar în conducerea și organizarea activității, ca și partea sa în repartizarea și însușirea veniturilor rezultate din activitatea economică.

Trăsături ale autogestiunii economico-financiare. Esența autogestiunii economico-financiare a întreprinderilor socialiste își găsește expresia în **trăsăturile sale**. Printre acestea se înscriu cel puțin următoarele:

1. **Orientarea activității economice a întreprinderilor și celorlalte unități economice în concordanță cu trebuințele reale, concrete, prezente și viitoare ale economiei naționale**. Autogestiunea economico-financiară a întreprinderii socialiste se află într-o opoziție ireductibilă cu producția pe stoc, cu producția pentru necunoscut, cu producția de mărfuri fără desfacere asigurată, ceea ce ar însemna „producție de dragul producției”. Așa cum am spus mai înainte, activitatea economică a întreprinderilor socialiste este subordonată interesului material și scopului fundamental al societății socialiste — satisfacerea cât mai deplină a trebuințelor materiale și spirituale ale tuturor membrilor societății, dezvoltarea multilaterală și afirmarea pleneră a personalității fiecăruia — și scopului producerii și realizării unei valori de schimb cât mai mari. „Producția de dragul producției” în condițiile socialismului se află în opoziție atît cu acțiunea Legii economice fundamentale, cît și cu caracterul conștient dirijat al reproducției sociale, deci cu acțiunea Legii dezvoltării planice a economiei naționale.

2. **Includerea organică a întreprinderilor în structura anatomo-morfologică și fiziologică a complexului economic național și a principalelor lor activități în planul național unic de dezvoltare a economiei naționale**. După cum se cunoaște, întreprinderea socialistă constituie o unitate celulară, o celulă a organismului economico-social. Raportul dintre complexul economic național și întreprindere este un raport dintre întreg și parte, dintre sistem și subsistem. Includerea organică a fiecărei întreprinderi în structura ramurii și a economiei naționale reprezintă o condiție sine qua non a funcționării normale și a dezvoltării armonioase atît a întreprinderilor, cît și a întregii economii, o condiție fundamentală a prevenirii anarhiei, evitării apariției dezechilibrelor economice, o premisă esențială a dezvoltării planificate a vieții economico-sociale la micro- și macroscară, în profil vertical și orizontal.

3. **Imbinarea conducerii și organizării centralizate cu autonomia și independența tehnico-operativă și economică a întreprinderii, cu stimularea și valorificarea inițiativei colectivelor de producție, pentru accelerarea creșterii cantitative și dezvoltării calitative a producției**. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara Comitetului Central al partidului din martie 1978, „hotărârile adoptate în plenară, au, deci, în primul rînd, scopul de a pune în concordanță cadrul organizatoric democratic cu mecanismul economic financiar, astfel ca metodele de planificare și conducere să deschidă drum larg manifestării

ingrădite, active, a tuturor organelor colective pe care am creat, a inițiativei maselor de oameni ai muncii“⁴⁵.

Măsurile care au fost întreprinse pentru perfecționarea producerii și planificării se întemeiază pe **principiul** imbinării dialectice a dirijării unitare, pe baza planului național unic, a activității de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate cu autonomia economico-financiară a unităților administrative și de producție, cu **principiul** autoconducerii muncitorești, cu autogestiunea întreprinderilor.

Orientarea activității economico-sociale a întreprinderilor în concordanță cu acțiunea legilor economice obiective, includerea întreprinderilor în structura complexului economic național, imbinarea conducerii centralizate cu autonomia și inițiativa întreprinderilor se realizează, în principal, prin intermediul **organizării, conducerii și desfășurării planificate** a vieții economico-sociale. Aceasta reprezintă o necesitate obiectivă micro- și macroeconomică pentru socialism. Așa cum se cunoaște, „dezvoltarea planică este una din cele mai importante legități obiective ale economiei socialiste“⁴⁶. Necesitatea organizării și desfășurării activității economico-sociale pe bază de plan de urgență din însăși condițiile materiale ale producției moderne. „Proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, relațiile de colaborare proprii orinduirii socialiste asigură premisele pentru conducerea planică pe toate treptele economiei, inclusiv la nivelul întregii societăți, fac necesară și posibilă, în același timp, coordonarea unitară întregului proces de reproducție, dirijarea conștientă a producției și repartiției, distribuirea resurselor pe ramuri și pe unități de producție, aplicarea pe scară largă a progresului tehnic și științific contemporan“⁴⁷.

Planul național unic de dezvoltare economico-socială a patriei constituie **instrumentul principal** de organizare, conducere și desfășurare conștientă a vieții economico-sociale, în concordanță cu acțiunea legilor obiective care guvernează evoluția ei pe treptele progresului. După părerea noastră, prin intermediul planului național unic, științific fundamentat și realist, se asigură :

a. coordonarea unitară a întregului proces de reproducție, dirijarea conștientă a producției nemijlocite, repartiției, schimbului și consumului în concordanță cu acțiunea legilor obiective și condițiile concrete în care acestea se manifestă ;

b. realizarea, menținerea și accentuarea concordanței relațiilor economice cu starea — nivelul, caracterul și structura — forțelor productive ;

c. determinarea, în concordanță cu cerințele obiective și posibilitățile reale, a direcției și ritmurilor de creștere a venitului național, produsului social și a avuției naționale, a ritmurilor de creștere și dezvoltare a economiei naționale ;

d. concentrarea forțelor societății, orientarea eforturilor lor în direcția fundamentală a dezvoltării ;

e. coordonarea unitară a tuturor ramurilor economiei naționale, a genurilor de activitate, asigurarea stării de proporționalitate, a echilibrului economic și consolidarea permanentă a lor ;

f. folosirea rațională și valorificarea cât mai eficientă a resurselor materiale, financiare și umane ale țării, asigurarea optimului economic ;

g. includerea organică a unităților teritoriale și a întreprinderilor în dezvoltarea unitară, armonioasă a țării. De aceea, planurile de dezvoltare economico-socială ale fiecărei localități și unități economice reprezintă părți integrante ale planului național unic. Pentru a asigura o imbinare cât mai armonioasă a conducerii pe baza planului național unic și a inițiativei colectivelor de oameni

ai muncii, accentul principal în munca de planificare cade pe „unitățile economice, pe activitatea de elaborare a propunerilor de plan de către întreprinderi și centrale, nucleele de bază ale economiei naționale, care cunosc cel mai bine potențialul și rezervele de care dispun, posibilitățile de creștere în ritm susținut a producției de bunuri materiale. În felul acesta, principiul fundamental al planificării economiei naționale va fi elaborarea planului de jos în sus, imbinarea strinsă a studiilor și propunerilor unităților cu acelea ale organelor centrale de conducere, care au viziunea de ansamblu a economiei“⁴⁸.

h. subordonarea activității economico-sociale scopului fundamental al satisfacerii cât mai depline a trebuințelor materiale și spirituale științific fundamentate, dezvoltării multilaterale și afirmării plene a personalității umane, ridicării sistematice a calității vieții

Aici este locul să adăugăm că întărirea autonomiei economico-financiare a întreprinderilor, asigurarea cadrului pentru dezvoltarea și afirmarea cât mai deplină a inițiativei oamenilor muncii, lichidarea fenomenelor de centralism excesiv, democratizarea vieții economice nu au nimic comun cu tendințele anarhice, cu fenomenele de așa-zis patriotism local, cu manifestările de ignorare sau subapreciere a unor interese de grup sau individuale. Extinderea autonomiei, îmbogățirea conținutului ei și dezvoltarea inițiativei de jos trebuie realizate și se realizează în modul cel mai rațional în cadrul concepției de conducere unitară a întregii economii naționale, în lumina și spiritul programului de dezvoltare multilaterală a întregii noastre societăți.

4. **Concursarea cheltuielilor și rezultatelor, a eforturilor și efectelor, recuperarea costurilor totale din rezultatele obținute, restituirea fondurilor avansate de către societate, obținerea unui venit care să permită propria dezvoltare, stimularea materială a oamenilor muncii și satisfacerea unor trebuințe sociale ale acestora, precum și participarea cât mai substanțială la progresul societății.** Într-un anumit sens, autogestiunea economico-financiară a întreprinderilor reprezintă **mecanismul concret** de înfăptuire a reproducției individuale socialiste lărgite, de încadrare organică a acestuia în procesul de ansamblu al reproducției socialiste lărgite și susținerea acestuia din urmă.

Autonomizarea funcționării avuției naționale sub forma circuitului și rotației fondurilor întreprinderilor socialiste generează necesitatea și obligativitatea autofinanțării fiecărei întreprinderi.

Ce este autofinanțarea și care este raportul dintre ea și autogestiunea economico-financiară a întreprinderilor și celorlalte unități economice ?

Autofinanțarea în general, este definită în Dictionnaire de science économique ca „finanțare internă a investițiilor unei întreprinderi. Ea cuprinde amortismentele acumulările și rezervele“⁴⁹. Thomas Suavet înțelege prin autofinanțare „practica consistentă pentru o întreprindere de a preleva o parte mai mare sau mai mică din beneficiile pe care le realizează pentru a finanța investițiile, corespunzând unei augmentări a potențialului de producție al întreprinderii (utilaje, materiale, construcții etc.)“⁵⁰. În dicționarul de științe economice, publicat sub conducerea lui Jean Lomeuf, sint citate mai multe definiții, din care menționăm următoarele : M. Grange consideră că autofinanțarea reprezintă „investițiile unei firme de capitaluri prelevate din beneficiile realizate de ea însăși“ : M. G. Lutfalla definește autofinanțarea ca „o politică care exprimă în scriptele contabile intenția de a diminua cifrele beneficiilor, distribuțiile, pentru a permite realizarea de investiții fără a se recurge la finanțarea exterioară a întreprinderii“ ; pentru M. Malissen „autofinanțarea întreprinderilor apare, așadar, în final, ca o sursă esențială dar fluctuantă a acumulării de capital“⁵¹.

Dicționarul românesc de economie politică înțelege prin **autofinanțare**: „1. finanțare din fondurile proprii; 2. acoperirea de către unitățile economice a cheltuielilor de producție sau circulație, precum și a fondurilor necesare pentru investiții și satisfacerea altor nevoi pe seama mijloacelor bănești proprii, fără a recurge la contractarea de împrumuturi la bancă; 3. acoperirea de către instituțiile bugetare a unor cheltuieli extrabugetare din veniturile extrabugetare ale acestora; 4. acoperirea cheltuielilor legate de efectuarea unor lucrări de interes obștesc cu caracter local... prin contribuția bănească a maselor populare“⁵².

După opinia lui A. Giurgiu, „autofinanțarea poate fi definită sub un dublu aspect, atât ca relația financiară care se desfășoară în legătură cu sporirea fondurilor pe seama unei părți din depășirea încasărilor asupra costurilor efective de producție, cât și ca o componentă deosebit de importantă a mecanismului financiar al economiei naționale, deci ca un procedeu de realizare a politicii financiare“⁵³. În calitate de componentă a mecanismului financiar, autofinanțarea este înțeleasă „la modul cel mai general ca totalitate a procedeelelor de sporire a patrimoniului întreprinderii pe seama veniturilor proprii“⁵⁴.

Recunoscând contribuția adusă de cercetarea științifică la definirea autofinanțării, la dezvăluirea conținutului ei social-economic și a principalelor ei trăsături nu putem să nu observăm, în același timp, că definițiile date omit unele atribute esențiale ale autofinanțării, cum ar fi de pildă, legătura dialectică dintre autofinanțare și finanțare, caracterul autofinanțării de proces economic și de subsistem de relații economice, raporturile dialectice dintre autofinanțare și autogestiunea economico-financiară legătura dintre autofinanțare și reproducția individuală socialistă lărgită etc., fără de care autofinanțarea nu poate fi pe deplin înțeleasă.

După părerea noastră, autofinanțarea, în sensul cel mai cuprinzător, al noțiunii, reprezintă procesul economic de finanțare sau acoperire din surse (fonduri) proprii a costurilor de producție, circulație, investiții și a altor costuri reclamate de înfăptuirea reproducției individuale lărgite, de exercitarea unor anumite lucrări sau de acoperirea unor cheltuieli determinate. Atunci când este vorba de acoperirea cheltuielilor reclamate numai de anumite lucrări și nu de întreaga activitate a unităților economice sau instituțiilor avem de-a face cu autofinanțare parțială — autofinanțarea unui obiectiv, a unei lucrări, cheltuieli etc. Spre deosebire de aceasta, procesul economic de acoperire din surse (fonduri) proprii a costurilor de producție, circulație, investiții etc. impuse de înfăptuirea reproducției individuale lărgite (care presupune în calitate de premisă și cuprinde și realizarea reproducției simple) reprezintă, în fapt, autofinanțarea totală, integrală, sau, ceea ce este același lucru, autofinanțarea întreprinderilor și a celorlalte unități economice.

Prin urmare, autofinanțarea reprezintă :

a. o formă concretă de finanțare, finanțarea unităților economice, a unor obiective sau lucrări etc. din surse proprii ;

b. un proces economic concret, care cuprinde acoperirea costurilor de producție și circulație legate de înfăptuirea reproducției simple, inclusiv restituirea sumelor primite în acest scop de la societate, acoperirea tuturor cheltuielilor legate de înfăptuirea reproducției individuale, lărgite, inclusiv restituirea fondurilor primite în acest scop de la societate, acoperirea sumelor necesare stimulării materiale a oamenilor muncii, precum și asigurarea satisfacerii unor trebuințe cu caracter social. Aceasta înseamnă că autofinanțarea cuprinde atât reproducerea simplă a patrimoniului economic al întreprinderii, cât și sporirea acestuia. Procesul de autofinanțare a dezvoltării economico-sociale a întreprinderilor și celorlalte unități este precedat de procesul constituirii fondurilor necesare: fondul de dezvoltare economică, fondul pentru cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic, fondul pen-

tru participare la beneficii, fondul pentru construcții, locuințe și alte investiții cu caracter social, fondul pentru acțiuni sociale etc. ;

c. un subsistem de relații economico-financiare ca statornicesc în interiorul unităților economice, între întreprinderi, între întreprinderi și centrale, între unități economice și societate în legătură cu folosirea tuturor fondurilor destinate autofinanțării ;

d. un moment interior esențial al autogestiunii economice a unităților economice. Locul central pe care a finanțarea îl ocupă și rolul economic deosebit pe care îl îndeplinește în cadrul autogestiunii justifică pe deplin folosirea conceptului de autogestiune economico-financiară ;

e. o parte componentă a politicii economico-financiare care se întemeiază pe anumite principii, urmărește scopul participării la înfăptuirea obiectivelor strategice și ta-

le ale întreprinderii și cuprinde anumite orientări, norme normative.

5. Aplicarea consecventă a principiului stimulării materiale și morale a oamenilor muncii pentru ridicarea nivelului calitativ al activității economice și sporirea aportului la depășirea cantitativă și calitativă a prevederilor planului, la accelerarea progresului unităților respective și sporirea contribuției lor la dezvoltarea generală a societății.

Stimularea materială se realizează, desigur, în primul rând prin corelarea judicioasă a retribuției personalului muncii cu cantitatea, calitatea, importanța socială a muncii prestate, cu rezultatele obținute. Concomitent, unitățile economice asigură și stimularea materială suplimentară. Aici este locul să subliniem că, după părerea noastră, stimularea materială suplimentară nu se justifică din punct de vedere economic și social decât pentru realizarea sarcinilor cuprinse în normele obligatorii. Pentru realizarea prevederilor de plan în proporție de 100 la sută oamenii muncii primesc retribuția și participă la beneficii potrivit normelor stabilite. Stimularea suplimentară urmărește obținerea unor rezultate cantitative și în sfera calitativă superioare celor planificate, înainte de a se prin activizarea și amplificarea capacității creatoare a oamenilor muncii de a inova, inventa și raționaliza.

Organic și indestructibil, legată de stimularea materială este răspunderea materială colectivă și personală. Răspunderea materială este pe deplin justă ca pentru realizarea tuturor sarcinilor de plan oamenii muncii să beneficieze de retribuția integrală, dacă este pe deplin just din punct de vedere economic, social și etic ca pentru realizarea sarcinilor superioare celor planificate, oamenii muncii să beneficieze de stimularea suplimentară, este tot așa de just ca în cazul în care rezultatele obținute sînt inferioare celor planificate și retribuția efectivă să fie mai mică decât cea planificată așa cum este obiectiv necesar ca oricine prejudiciază activitatea obștesc să răspundă material în fața colectivului și a societății. De fapt, stimularea materială și răspunderea materială reprezintă două laturi ale unei unități dialectice. „În societatea socialistă, în care avuția națională aparține întregului popor — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — o deosebită importanță capătă întărirea răspunderii și activității genței față de muncă, față de administrarea și gospodărirea bunurilor materiale în toate ramurile economice și în toate sectoarele de activitate. Aceasta impune, ca o condiție, stimularea materială a celor care își îndeplinesc bine condițiile sarcinile sociale, să se introducă principiul celui care nu-și fac datoria, nu-și realizează sarcinile, să răspundă material și să plătească din buzunarele sale bunurile poporului să resimtă în mod direct și concret consecințele atitudinii lor“⁵⁸.

Orindu-se socialistă generează, alături de stimularea materială, și multiple forme de stimulare morală. Prin acestea se numără natura social-economică a societății scopul nemijlocit și fundamental căruia îi este subordona-

producția socială — satisfacerea cât mai deplină a trebuințelor materiale și spirituale ale tuturor membrilor societății, dezvoltarea multilaterală și afirmarea plena

onalității fiecăruia; satisfacția oferită de adevărul că „Republica muncii“, cum denumea Karl Marx noua societate, omul muncește pentru sine și societatea a; muncă carea substanțială a caracterului și conținutului muncii; producerea unor noi criterii echitabile și unitare de apreciere a omului și a unei unități de muncă egală pentru membrii societății de la aprecia aportul la dezvoltarea societății și partea ce i se cuvine de la societate; diferite forme de recunoaștere socială a meritelor oamenilor muncii și de stimulare morală a acestora etc.

6. **Armonizarea intereselor fundamentale generale ale societății, colective și personale.** Așa cum atestă experiența sovietică, unitatea trebuințelor și intereselor economice fundamentale ale clasei muncitoare, țărânimii, intelectualității, tinerii ale societății și tuturor membrilor ei constituie unul din factorii principali ai unității întregii societăți socialiste. Interesele economice fundamentale ale societății reprezintă impulsul determinant, forța motrice nemijlocită a mișcării economice. Sistemul intereselor reprezintă și în societatea socialistă o unitate a contrariilor. Contradicțiile existente între interesele personale, colective și generale constituie principalul izvor al mișcării social-economice. Impulsul și intensitatea influenței acestor contradicții depinde de mărimea și de profunzimea și caracterul lor. În funcție de acestea, contradicțiile existente în sistemul de interese pot accelera sau frâna dezvoltarea unităților economice și progresul economico-social al țării.

Pentru ilustrare menționăm că interesele unui colectiv de producție ar putea genera tendința lor spre confecționarea acelor produse-mărfuri sau prestarea acelor servicii care temporar au o rentabilitate mai mare, conducându-se după formula „ceea ce este avantajos pentru întreprindere trebuie să fie avantajos, util și necesar și pentru economia națională“. O asemenea tendință se poate accentua, mai ales în cazurile când în alte ramuri există o rentabilitate mai mică. Adoptarea formulei menționate drept criteriu de orientare strategică a întreprinderii este, însă, greșită din punct de vedere teoretic și păgubitoare din punct de vedere practic-economic. Promovarea unei asemenea orientări este în contradicție cu dublul scop căruia îi este subordonată activitatea întreprinderilor și după un anumit timp duce la apariția unor disproporții, dezechilibre, fenomene de producție pe stoc, la unele mărfuri și de apariții de creștere a cererii, nesatisfăcute la alte produse și servicii. De aceea, formula ce trebuie așezată la baza orientării strategice și tactice a întreprinderii este următoarea: „ceea ce este necesar și util pentru societate trebuie să devină, dacă nu este, avantajos și rentabil atât pentru întreprindere, cât și pentru societate“. Mergând pe această cale, se asigură concordanța dintre trebuințele societății determinate cantitativ, calitativ, și structural și producția bunurilor materiale determinată în același grad.

Studierea, cunoașterea și rezolvarea sau depășirea la timp a contradicțiilor reprezintă calea principală de perfecționare a autogestiei economice-financiare și de amplificare a înrîuririi ei asupra dezvoltării economico-sociale a economiei naționale.

7. **Exercitarea unui continuu și exigent control financiar bancar și a autocontrolului asupra activității întreprinderilor și a celorlalte unități economice; conducerea unei riguroase evidențe a mișcării patrimoniului economic și a activității desfășurate.**

Înfăptuirea autogestiei economice-financiare face obiectiv necesară organizarea unei riguroase evidențe a mișcării tuturor elementelor patrimoniului economic al întreprinderilor, a activității desfășurate de către aceasta, și a tuturor relațiilor economice în care ea apare ca subiect. În același timp, înfăptuirea autogestiei economice-financiare impune cu necesitate exercitarea unui control financiar-bancar exigent asupra modului în care sînt aplicate legile și

hotărârile, dispozițiile organelor imediat superioare și propriile decizii, pentru întărirea ordinii și disciplinei în gospodăria și valorificarea în concordanță cu interesele fundamentale ale societății a mijloacelor materiale și bănești care constituie patrimoniul unităților economice.

Controlul se exercită de către unitățile economice, organele financiare și bancare și de către organele ierarhice superioare. El îndeplinește, înainte de toate, următoarele funcții mai importante, și anume:

a. cunoașterea cât mai exactă a situației economico-financiare a întreprinderii, a mersului activității sale, a problemelor majore cu care aceasta se confruntă;

b. descoperirea și înlăturarea la timp a eventualelor neajunsuri, stabilirea răspunderilor, sancționarea celor vinovați și stabilirea modalităților de recuperare a pierderilor;

c. întărirea disciplinei în muncă și a celei financiare, prevenirea apariției și manifestării neajunsurilor în activitatea unităților economice;

d. identificarea și stabilirea modului de punere în valoare a rezervelor interne de promovare a progresului tehnic și tehnologic, de modernizare și înnoire a producției, de îmbunătățire a calității produselor, de accelerare a ridicării calificării oamenilor muncii, de perfecționare a conducerii și organizării producției și a muncii vii, de reducere a costurilor totale de producție în general, a celor materiale în special, de creștere a eficienței activității economice;

e. contribuie la asigurarea ritmicității în desfășurarea activității economice și în îndeplinirea sarcinilor cuprinse în planul de dezvoltare economico-socială a unităților respective;

f. determinarea întreprinderilor să ia măsurile necesare pentru asigurarea unui echilibru permanent între încasări și plăți.

g. contribuie la ridicarea nivelului calitativ al activității economico-financiare desfășurate în și de către unitățile economice.

Instrumentul principal al organizării, conducerii și desfășurării activității financiare a întreprinderilor și de exercitare a controlului financiar este **bugetul de venituri și cheltuieli al acestora**. El se elaborează în legătură organică cu indicatorii economici de plan și la nivelul întreprinderii, cuprinde veniturile, cheltuielile și rezultatele financiare din activitatea acesteia, încasările din activitatea de comerț exterior, fondurile proprii ce se constituie la dispoziția sa, creditele bancare, vărsămintele la bugetul de stat, alte venituri, resurse și cheltuieli¹.

Bugetul de venituri și cheltuieli nu reprezintă o simplă schimbare a numelui vechiului plan financiar. El reprezintă expresia bănească a planului de dezvoltare economico-socială a patrimoniului activității și rezultatelor planificate, **instrumentul de bază** prin care se asigură echilibrul financiar în fiecare unitate.

Prin structura și funcțiile sale, bugetul de venituri și cheltuieli trebuie să înfățișeze în formă valorică, bănească — în **fonduri, venituri și cheltuieli** — întreaga activitate economică a întreprinderilor și relațiile lor economice.

Aurel NEGUCIOIU

¹ Directivele Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990, proiect, Editura politică, București, 1979, p. 46.

² Dicționar de economie politică, Ed. politică, București, 1974, p. 396.

³ Paraschiv Vagu, Roman Crișan — coordonatori, Organizarea și planificarea unităților industriale, Ed. didactică și pedagogică, București, p. 44—45.

⁴ M. Dumitrescu, Organizarea structurală a întreprinderilor — elemente de organizare și conducere, Ed. științifică, București, 1969, p. 13.

⁵ M. Dumitrescu, *Organizarea structurală a întreprinderilor — elemente de organizare și conducere*, Ed. științifică, București, 1969, p. 14.

⁶ Philippe de Woot, *Pour une doctrine de l'entreprise*, Editions du Seuil, 1968, p. 31.

⁷ *Dictionnaire des sciences économiques*, publié sous la direction de Jean Romeuf, Presses Universitaires de France, 1956, tome premier, p. 494.

⁸ Thomas Suavet, *Dictionnaire économique et social*, 6-e Edition revue, Economie et humanisme, les éditions ouvrières, Paris, p. 183.

⁹ *Osnovnoe proizvodstvennoe otnoşenie soşalizma*, pod redakciiei Kuziminoва I.I., Trefilova V.A., Izd. V.P.S. i A.O.N. pri TK K.P.S.S. Moskva, 1963, st. 52.

¹⁰ Idem, p. 57

¹¹ K. Marx, *Muncă salariată și capital* în Marx, Engels, Opere, vol. 6, Ed. politică, București, 1959, p. 454 (sublinierea ns. A.N.).

¹² K. Marx, *Capitalul*, vol. II, în Marx, Engels, Opere, vol. 24, Ed. politică, București, 1967, p. 42 (sublinierea ns. A.N.).

¹³ K. Marx, *Mizeria filozofiei*, în Marx, Engels, Opere, vol. 4, Ed. politică, București, 1958, p. 147 (sublinierea ns. A.N.).

¹⁴ *Legea nr. 5/1978 cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat*, ediția a II-a, Consiliul de Stat, Sectorul Buletinului Oficial și al publicațiilor legislative, 1978, p. 4.

¹⁵ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Plenara comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României*, 4-5 iulie 1979, Ed. politică, București, 1979, p. 14 (sublinierea ns. A.N.).

¹⁶ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, București, Ed. politică, 1968, p. 555-556.

¹⁷ K. Marx, Fr. Engels, *Opere*, vol. 23, Ed. politică, București, 1966, p. 180.

¹⁸ Citat după Editor șef H.B. Maynard, *Conducerea activității economice (III)* (conducerea și administrarea resurselor umane), Ed. tehnică, București, 1972, p. 61.

¹⁹ Editor șef, H.B. Maynard, *Op. cit.*, p. 63.

²⁰ M. Dumitrescu, *Organizarea structurală a întreprinderilor*, Ed. științifică, București, 1969, p. 36.

²¹ *Contribuții la perfecționarea organizării și conducerii unităților industriale*, sub red. dr. Petre Rotaru, dr. Ovidiu Nicolescu, Dragoș Cigustevici, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976, p. 171.

²² *Vezi Anuarul statistic al Republicii Socialiste România*, 1979, p. 134-135.

²³ Cf. *Op. cit.*, p. 134-135.

²⁴ Cf. *Legea nr. 5/1978 cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat*, ediția a II-a, Consiliul de Stat, 1978, p. 12-13.

²⁵ *Vezi Legea nr. 5/1978 cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat*, ediția a II-a, Consiliul de Stat, 1978, p. 10.

²⁶ Cf. *Programul directiv de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981-1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000*, proiect, Ed. politică, București, 1979, p. 7.

²⁷ *Legea nr. 5/1978 cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat*, ediția a II-a, Consiliul de Stat, 1978, p. 21.

²⁸ *Vezi Em. Dobrescu, T. Postolache, Introducerea în teoria capitalizării monopoliste de stat*, Ed. politică, București, 1967, p. 27 și urm.

²⁹ Emilian Dobrescu, *Ritmuri creșterii economice — teorie și analiză*, Ed. politică, București, 1968, p. 15-18.

³⁰ *Dicționar de economie politică*, Ed. politică, București, p. 338 (subl. ns. A.N.).

³¹ *Probleme ale gestiunii financiare în unitățile economice de stat*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1977, p. 15.

³² *Op. cit.*, p. 21.

³³ *Idem*, p. 23.

³⁴ Al. Babe, *Conceptul de gestiune economică*, în „Revista economică” nr. 43, din 24 octombrie 1975, p. 10.

³⁵ Thomas Suavet, *Dictionnaire économique et social*, 6-e Edition revue, Economie et humanisme, Les éditions ouvrières Avenue Soeur Rosalie, Paris, p. 217-218.

³⁶ *Idem*, p. 218.

³⁷ *Economia politică a socialismului*, ediția a III-a revizuită, Ed. didactică și pedagogică, București, p. 298.

³⁸ Mihail Părăluță, *Perfecționarea conducerii și planificării economice-financiare. Autoconducerea muncitorească și autogestionea economică a întreprinderilor (IV)*, în „Revista economică” nr. 4 p. 20.

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ *Idem*, p. 20-21.

⁴¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, Ed. politică, București, 1968, p. 555-556.

⁴² Emilian Dobrescu, *Optimul economiei socialiste*, Ed. politică, București, 1976, p. 18.

⁴³ Viorica Nicolau, *Autogestionea economico-financiară*, în *Revista economică* nr. 40, din 6 octombrie 1978, p. 16.

⁴⁴ Marin Mehedintu, *Fondurile întreprinderilor socialiste. Gestiunea economico-financiară și trăsăturile ei caracteristice*, „Revista economică” nr. 13 din 29 martie 1980, p. 25.

⁴⁵ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste multilaterale dezvoltate*, vol. 15, Ed. politică, București, 1978, p. 591.

⁴⁶ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, Ed. politică, București, 1968, p. 531.

⁴⁷ *Idem*, p. 532.

⁴⁸ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, Ed. politică, București, 1968, p. 545.

⁴⁹ *Dictionnaire de science économique*, par une équipe sous la direction de Alain Cotta, 3-e édition mise à jour et augmentée, MAME, 1968, p. 35.

⁵⁰ Thomas Suavet, *Op. cit.*, p. 39.

⁵¹ *Vezi Dictionnaire des sciences économiques*, publié sous la direction de Jean Romeuf, avec la collaboration de Gilles Paggi, tome premier, Presses Universitaires de France, Paris, p. 102-103.

⁵² *Dicționar de economie politică*, Ed. politică, București, p. 42.

⁵³ Aurel Gurgiu, *Locul și rolul autofinanțării în perfecționarea mecanismului economico-financiar*, în *Studia Universitatis „I. Bolyai”*, Oeconomica nr. 2, 1979, Cluj-Napoca, p. 17.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, Ed. politică, București, 1968, p. 577.

⁵⁶ Cf. *Legea pentru modificarea și completarea Legii financiare nr. 9/1972*, publicată în Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România, nr. 59 din 13 iulie 1979, p. 5.

ÎN ATENȚIA CITITORILOR !

În fiecare vineri în coloanele Revistei economice găsiți :

● sinteze și analize economice ● metode și tehnici de conducere, planificare, organizare, prognoză, marketing, informatică ● teorii și idei, studii, consultații pentru învățămîntul politico-ideologic de partid și profesional ● lecții pentru candidații la examenul de admitere în învățămîntul superior economic ● analiza fenomenelor

și proceselor din economia mondială ● legislație economică adnotată și comentată.

Prețul unui abonament pe trim. II-IV 1981 :
 pentru întreprinderi și instituții — 195 lei; pentru cursanții tuturor formelor de învățămînt politic și profesional, elevi, studenți — 97,50 lei.

Abonamentele pentru anul 1981 se fac la oficiile poștale sau prin mandat poștal pe adresa :
 Întreprinderea de stat pentru imprimare și administrarea publicațiilor (I.S.I.A.P.), Cont 645150228 B.N.R.S.R. Filiala Sector 1, București.

Întrebări și răspunsuri

● **V. PATRUȚ, Bacău** — Disciplinele „Cunoștințe economice” și „Economie politică”, „Politica economică a P.C.R.” pot fi predate în învățământul liceal de către absolvenții fostei facultăți de economie generală, specialitatea economie politică din cadrul A.S.E. sau ai altor facultăți de științe economice, dacă au susținut examenul de definitivare în învățământ și de grad în specialitatea economie politică. În cazul în care în licee nu funcționează profesori cu specialitatea economie politică — acestea fiind cele mai multe dintre situații — disciplinele respective vor fi predate de către absolvenții facultăților de istorie-filozofie, specialitatea filozofie sau filozofie-istorie. În liceele în care funcționează catitulari profesori economiști, disciplina organizarea producției și a muncii în întreprinderile industriale și legislație economică va fi predată de către aceștia. Cu aprobarea inspectoratelor școlare județene se pot constitui la nivelul municipiilor și orașelor catedre pentru profesorii care predau disciplina organizarea producției și a muncii în întreprinderile industriale și legislație economică.

● **DUMITRU CNICIUC, Botoșani.** — Alocația de stat pentru copii se acordă conform prevederilor art. 7 al. 1 din Decretul nr. 246/1977, începând din luna următoare celei în care au fost îndeplinite condițiile prevăzute de lege. Pentru copilul născut în luna aprilie beneficiați de alocație de stat cu începere din luna mai dacă ați formulat cererea în luna aprilie.

● **IOAN STEIN, Gherla** — Comentariile și articolele publicate în presa de specialitate constituie o sursă de informare, fără a reprezenta instrucțiuni de aplicare a dispozițiilor normative. Elaborarea unor asemenea instrucțiuni este de competența exclusivă a organelor de stat îndreptățite. La determinarea veniturilor în raport de care se stabilește alocația de stat pentru copii, se include și retribuiția primită pentru orele predate în afara programului de lucru, ca lector la cursurile de calificare a muncitorilor.

● **MARIA CIOCAN, Mizil** — Din cele relatate de dv. rezultă că îndeplinii unele condiții pentru a fi trecut de la gradația a 5-a la gradația a 6-a, întrucât aveți o vechime de peste 3 ani în gradația a 5-a și ați fost notată „foarte bine”. Potrivit al. 2 al art. 33 din Legea nr. 57/1974. în

cursul unui an pot fi trecuți însă în gradații superioare de retribuire (5, 6 și 7) cel mult 10% din numărul rezultat din aplicarea procentului de până la 30% din totalul personalului încadrat pe gradații — exclusiv maeștrii. Trecerea în ultima gradație (a 6-a sau a 7-a) se poate face numai în mod excepțional, cu confirmarea organului ierarhic superior al unității. Menționăm că acordarea unei gradații superioare constituie o posibilitate pentru conducerea unității, și nu o obligație.

● **VASILE C. MOGILĂ, Medgidia** — Din scrisoarea dv. rezultă că sînteți încadrat ca economist principal la clasa 29 de retribuire. Conform prevederilor art. 33 din Legea nr. 57/1974. la promovarea dv. în funcția de șef de serviciu veți fi încadrat la nivelul de bază al retribuirii prevăzute pentru această funcție, dacă această încadrare vă asigură o creștere a retribuiției tarifare cu cel puțin o clasă de retribuire. Faptul că în anul 1977 ați ocupat funcția de șef birou economic nu modifică această soluție. În cazul dv. nu se pune problema unei retrogradări ci, dimpotrivă, a unei promovări în funcție.

● **COMBINATUL DE LIANȚI ȘI AZBOCIMENT, Bicăz** — Personalul muncitor care a încetat activitatea retribuită din motive ce-i sînt imputabile, indiferent de perioada cînd a avut loc această încetare a activității, este considerat, din punctul de vedere al aplicării Decretului nr. 246/1977, ca personal reincadrat. Acest personal este supus prevederilor art. 7 (alin. 3) din decretul sus-menționat. Alocația se acordă după trei luni de la reincadrare, iar în primele șase luni în proporție de 50% din cuantumul stabilit.

● **MIHAIL BUNICA, Brașov** — Din cele relatate de dv. rezultă că derogarea de la cerința absolvirii studiilor superioare s-a obținut prin aplicarea prevederilor H.C.M. nr. 914/1963 și nu ca urmare a Hotărîrii nr. 1053/1960. În consecință, retribuiția ce vi se cuvine este aceea prevăzută pentru cadrele cu studii superioare, care ocupă aceeași funcție, diminuată cu cele două clase de retribuire. Studiile de subinginer nu sînt echivalente, din punctul de vedere al retribuirii, cu studiile universitare de cinci ani.

● **INTREPRINDEREA PRODUCTIE INDUSTRIALĂ PENTRU CONSTRUCȚII CĂI FERATE, Baia Sprie** — Față de prevederile art. 41 alin. 3 și ale

art. 43 din Legea nr. 57/1974 republicată, pentru personalul oficiului juridic, retribuit în regie, acordarea retribuiției tarifare este condiționată de realizarea sarcinilor proprii de muncă, corespunzător funcției îndeplinite. Acestui personal nu i se pot acorda adaosuri la retribuiție, în raport de realizarea indicatorilor de plan ai unității.

● **ALEXANDRINA GRIGORESCU, București** — Atunci cînd ați fost transferată la unitatea unde lucrați și în prezent, era în vigoare Legea nr. 27/1967 privind acordarea concediilor de odihnă ale personalului. Cu prilejul transferării trebuia să se facă și lichidarea drepturilor privind concediul restant, corespunzător anului de muncă. Nu puteți solicita de la unitatea unde lucrați în prezent plata retroactivă a compensației în bani a concediului restant.

● **OLARU IOAN, Videle** — Veniturile care se iau în considerare la stabilirea compensației cuvenite pentru concediul neefectuat înainte aplicării Legii nr. 26/1967 sînt cele din ultimele 12 luni premergătoare lichidării drepturilor personalului căruia i-a încetat contractul de muncă.

● **DUMITRACHE L. MIHALACHE, Chiraftei, Galați** — Art. 35 din Legea nr. 57/1974 prevede dreptul absolvenților învățămîntului superior cu examen de diplomă sau licență să primească retribuiția prevăzută pentru al doilea an de activitate, dacă pînă la absolvirea studiilor au avut o activitate retribuită de cel puțin 12 luni. Prevederea legală sus-menționată nu cere ca activitatea retribuită să fi fost prestată fără întreruperi sau într-o anumită funcție. Perioada lucrată anterior absolvirii studiilor nu diminuează însă stagiul obligatoriu de trei ani, art. 35 din Legea nr. 57/1974 referindu-se exclusiv la retribuiția cuvenită.

● **INTREPRINDEREA DE APARATE ELECTRONICE DE MĂSURĂ ȘI INDUSTRIALĂ, București** — Decretul nr. 246 republicat conform art. 3 din Decretul nr. 359 din 18 octombrie 1979, prevedea drept cuantum al alocației pentru primul și al doilea copil cîte 140 lei lunar, iar pentru al treilea copil 160 lei lunar, (în cazul personalului cu venituri lunare între 2801 și 3350 lei). Potrivit art. 1 din Decretul nr. 359/1979 la aceste sume se adaugă creșterea suplimentară de 10 lei lunar pentru fiecare copil, prevăzută de Decretul Consiliului de Stat nr. 69/1970, astfel că, în fapt, pentru primul și al doilea copil se acordă o alocație de cîte 150 lei lunar, iar pentru al treilea copil de 170 lei lunar. Vă mulțumim pentru semnarea eroii din Suplimentul nr. 42.

ASIGURAREA COMPLEXĂ A GOSPODĂRIEI

DUMNEAVOASTRĂ

Pentru a înlesni înlăturarea urmărilor financiare ale unor evenimente neprevăzute ce se pot întâmpla într-o gospodărie și care pot provoca pagube materiale, accidentarea unor persoane etc., ADAS a pus la dispoziția cetățenilor „ASIGURAREA FACULTATIVĂ COMPLEXĂ A GOSPODĂRIILOR”.

Aceasta este o asigurare combinată, în același contract fiind cuprinse trei feluri de asigurări :

- asigurarea bunurilor din gospodărie ;
- asigurarea de accidente produse la domiciliul asiguratului ;
- asigurarea de răspundere civilă legală.

● ASIGURAREA BUNURILOR DIN GOSPODĂRIE

În această asigurare sînt cuprinse bunuri existente într-o gospodărie, ca : mobilier, obiecte casnice, îmbrăcăminte, covoare, aparate de radio, televizoare, mașini de cusut, frigidere, sobe de orice fel, produse agricole, viticole, pomicele, produse animaliere și alimentare, combustibil, materiale de construcții și multe altele.

Sînt cuprinse în asigurare - pentru 20% din suma asigurată - și bunurile asigurabile luate oriunde în afara domiciliului.

Administrația Asigurărilor de Stat plătește despăgubiri în cazurile de deteriorare sau distrugere a bunurilor asigurate, provocate de unele riscuri, ca de exemplu : incendiu, trăsnet, explozie, ploaie torențială, inundație, grindină, furtună, prăbușire sau alunecare de teren, greutatea stratului de zăpadă sau de gheață ; avarii accidentale produse de instalațiile de gaze, apă, canal sau încălzire ; pierdere sau dispariție cauzate de riscurile asigurate ; furt prin efracție și altele.

● ASIGURAREA DE ACCIDENTE

Sînt asigurate pentru urmările accidentelor întimplale la domiciliul asiguratului următoarele persoane : asiguratul, soția acestuia, precum și

părinții și copiii acestora, dacă, în mod statornic, locuiesc și gospodăresc împreună cu asiguratul. Sînt cuprinse în această asigurare accidentele cauzate de unele evenimente, ca : incendiu, trăsnet, explozie, lovire, cădere, alunecare, acțiunea curentului electric, arsură, intoxicare subită și altele.

● ASIGURAREA DE RĂSPUNDERE CIVILĂ LEGALĂ

În această asigurare sînt cuprinse cazurile de răspundere civilă, pentru despăgubiri datorate de asigurat și de soția acestuia sau de persoane care se află în întreținerea asiguratului, în calitate de locatar, față de proprietar, pentru pagube produse la imobil de incendiu sau explozie, pentru despăgubiri datorate terților pentru accidentarea persoanelor și avarierea bunurilor lor la domiciliul asiguratului, precum și pentru cele datorate locatarilor apartamentelor învecinate, pentru pagubele la bunurile asigurabile ori la pereții, planșeele, tavanele și pardoselile apartamentelor respective, cauzate de o inundație produsă în apartamentul asiguratului.

PRIMA DE ASIGURARE care se achită de persoana ce încheie asigurarea este de 2 lei pe an pentru fiecare 1 000 de lei din suma asigurată stabilită la cererea asiguratului pentru bunurile din gospodărie.

De exemplu, pentru asigurarea unor bunuri din gospodărie în valoare de 25 000 de lei se plătește o primă de asigurare de 50 de lei pe an.

Pentru informații suplimentare și pentru contractarea de asigurări, vă puteți adresa responsabililor cu asigurările din unitățile socialiste, agenților și inspectorilor de asigurare sau, direct, oricărei unități ADAS.

ASIGURAREA COMPLEXĂ A GOSPODĂRIEI

DUMNEAVOASTRĂ

